LAIKAS

"EL TIEMPO"
SEMANARIO LITUANO
Año del Libertador
General San Martín
1950 vasario 28 d.
Nr. 3 (19)

Laisvės diena artėja

Rašo DR. K. GRAUŽINIS

Po ilgų vergijos amžių Vasario 16 dieną buvo tartas galingas, ryžtingas žodis — Lietuva turi būti laisva, nepriklausoma valstybė, demokratiniais pagrindais tvarkoma. Taip buvo išreikštas mūsų tautos troškimas, kurio negalėjo nustelbti daugiau šimtmečio trukusi maskolių priespauda.

Jau anuomet rusai buvo pasmerkę mūsų tautą mirčiai, net iš žemėlapio buvo išbraukę garbingą Lietuvos vardą, ir mūsų kraštą pavadino "sievero-zapadnij kraj", draudė mums savo kalbą vartoti, lietuviškas knygas spausdinti.

Ilgai ir sunkiai teko lietuviams kentėti ir kovoti ir už savo kalba ir už savo tikėjimą ir už teisę laisvai nepriklausomai gyventi. O ir nepriklausomybę paskelbus, kiek dar teko kovoti ir su bolševikais ir su lenkais ir su bermontininkais iki pagaliau tapome nepriklausomi ir visas pasaulis mus tokiais pripažino.

Šiandieną taip pat mūsų broliai-partizanai lieja kraują, aukoja savo gyvybę ant Tėvynės aukuro. Visa mūsų Tauta dabar išbarstyta, išvaikyta ir mes net nežinome likimo visų tų garbingų vyrų, kurie prieš 32 metus Vilniuje paskelbė mūsų nepriklausomybę. Žinome tik, kad nedaug iš jų liko gyvųjų tarpe: vieni mirė, kiti užkankinti Lietuvos pavergėjų.

Atgimusi Lietuva pražydo lyg graži, žavinga pavasario gėlė. Per trumpą laiką pasiekė žymios pažangos. Pasipuošė šauniomis mokyklomis; gerais keliais nuolat siuvo patogūs autobusai. Visas kraštas pasipuošė gražiomis naujakurių sodybomis. Žemės ūkis klestėjo, visur veikė moderniškos pieninės, statėsi didžiulės skerdyklos, cukraus, audimo fabrikai. Puikiai tvarkėsi Lietuva ir stebino svetimtaučius savo progresu, vydamasi sparčiu tempu kulturingas skandinavų tautas.

Hitlerio-Stalino sąmokslas 1939 metais tą viską sugriovė ir mes vėl tapome pavergti. Šiandienė vergystė dar baisesnė ir už tą, kuri buvo prieš I-jį didįjį karą. Bolševikai yra pasiryžę kuogreičiausiai visus lietuvius išnaikinti. Pagal visai tikras žinias, kurios mus pasiekė iš pavergtos Lietuvos, ten nuolat ir nuolat areštuojami žmonės, o kai pripildomi kalėjimai, tai gabenami lietuviai į tolimiausius Sovietų Sąjungos užkampius. Taip sistemingai kas mėnuo rusai ištremia po kelius tūkstančius lietuvių. Be to, jau buvo net septyni masiniai trėmimai, kurių metu iš karto ištremia po keliasdešimt ir net iki šimto tūkstančių lietuvių.

Lietuvoje jau neliko savarankiškų ūkininkų. Visus ūkininkus bolševikai sunaikino. Turtingesnius, kuriuos jie vadina kulokais, ištrėmė, o kitus suvarė į kolchozus, ar kolūkius, kaip jie vadina, kur mūsų broliai turi sunkiai dirbti, vos duonai užsidirbdami, ir lygiai kaip anuomet baudžiauninkai, niekur negali pasitraukti.

Gelbėdamiesi nuo deportacijų ir nuo vergystės, kas tik gali stoja į partizanų eiles ir kovoja su pavergėjais.

Tokia yra žiauri Lietuvos reali padėtis. Tačiau visi mes šventai tikime, kad ne tik amžinai, bet ir *ilgai* taip nebus. Štai penki jau metai praėjo, kaip tariamai baigėsi karas, o taikos pasaulyje kaip nėr, taip nėr. Vienur eina atviras karas, kitur, blokados, vadinamas šaltas karas. Tarptautinis įtempimas didžiausias. Vien tik kalbama ir rašoma apie ginklavimąsi, pasiruošimą naujam karui, apie atomines ir hidrogenines bombas. Tai kur gi toji taika?!

Jos ir būti negali, kai tiek daug tautų, tiek milijonų kultūringų žmonių bolševikų pavergta. Negi ant pavergtų valstybių kapų galima sukurti teisingą ir pastovią taiką?... Užtai, nežiūrint visos baisios realybės, mes nenustojame vilties ir tikimės artimoj ateityj susilaukti šviesesnio rytojaus.

Anksčiau ar vėliau subyrės Stalino sukurta vergų imperija, o visos pavergtos tautos atgaus savo laisvę. Nepajėgs raudonieji budeliai išnaikinti lietuvių ir kitų pavergtų tautų ir mes drauge su kitais atgausime savo laisvę ir vėl galėsime džiaugsmingai, o ne kaip šiandieną tik su ašaromis akyse, minėti Vasario 16 dieną.

VASARIO 16 BUENOS AIRESE

Ir šiais metais Buenos Aires plačioji lietuvių kolonija įvairiomis iškilmėmis atžymėjo Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo šventę.

Vasario 16 d. Lietuvai Išlaisvinti Centras Argentinoje su visomis patriotinėmis organizacijomis ir keliems šimtams lietuvių dalyvaujant uždėjo vainiką ant Argentinos Išlaisvintojo gen. San Martin kapo. Šios iškilmės, kurių metu didžiulė lietuvių eisena su tautiniais drabužiais apsirengusiomis lietuvaitėmis pryšakyje praėjo svarbiausiomis Buenos Aires gatvėmis, J. Gilvydžio iniciatyva buvo nufilmuotos ir bus parodytos artimiausioje ateityje.

Tą pačią dieną 18.10 val. pianistas Andrius Kuprevičius paskambino lietuviškos muzikos per valstybinę radio stotį.

Vasario 19 d., sekmadienį, įvyko tradicinis Nepriklausomybės paskelbimo minėjimas Lietuvių parapijoje Avellanedoje. 8.30 val. per Radio Mitre "Lietuvos Aidai" davė specialią programą, dalyvaujant Šv. Cecilijos chorui ir pianistui A. Kuprevičiui. 10.30 val. buvo iškilmingos pamaldos lietuvių Aušros Vartų bažnyčioje Avellanedoje, dalyvaujant uniformuotiems skautams ir kitoms patriotinėms organizacijoms. Giedojo Šv. Cecilijos choras ir griežė smuikininkė Elena Kuprevičiūtė, pianistui A. Kuprevičiui vargonais palydint. 17.30 val. ten pat Lietuvių Salėje įvyko iškilmingas minėjimas, kurį atidarė Lietuvai Išlaisvinti Centro pirmininkas Ignas Padvalskis. Šv. Cecilijos choras išpildė Argentinos ir Urugvajaus himnus ir sudainavo keletą lietuviškų dainų. Sekė skautų vadovo V. Lesniausko paskaita, Lietuvos Ministro P. Amerikai žmonos Ponios L. Graužinienės sveikinimas ir Lietuvos Pasiuntinybės spaudos reikalų vedėjo rašytojo K. Čibiro žodis. Paskutinis ispaniškai kalbėjo Lietuviškosios Radio Valandėlės vedėjas Z. Juknevičius, kuris perskaitė viešą protestą prieš raudonųjų okupantų vykdomą lietuvių tautos naikinimą. Susirinkusiems vienbalsiai jį priėmus, po trumpos pertraukos Lietuvių Tautinis Ansamblis davė dainos, šokio ir žodžio pynę "Teviške brangi, tau mes dainuojam". Po to dar pasirodė Tautinio Ansamblio choras, sudainavęs keletą liaudies dainų. Tiek įvairių tautybių svečiai, tiek ir tūkstantinė tautiečių publika nepaprastai buvo sužavėta Šv. Cecilijos choro ir Tautinio Ansamblio menine programa ir skirstėsi su ašaromis akyse.

Didieji Buenos Aires dienraščiai, kaip "Democracia", "El Lider", "El Pueblo", "La Prensa", "La Nación", "La Epoca" ir kiti pakartotinai paminėjo Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo šventę ir paskelbė ta proga Lietuvai Išlaisvinti Centro Argentinoje įteiktus pareiškimus.

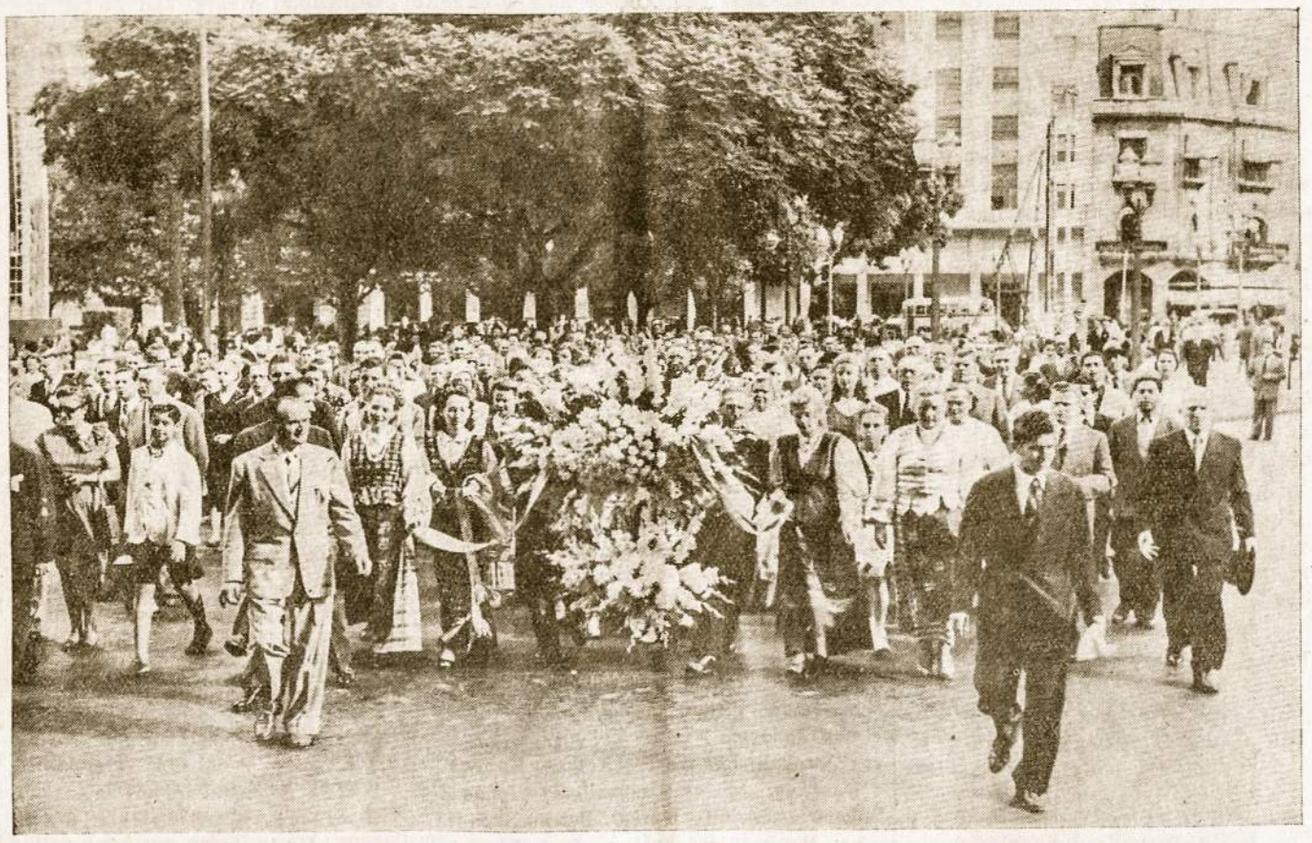

16 DE FEBRERO

DISCURSO PRONUNCIADO POR RADIO CX16—CARVE

El día de hoy, es de justo regocijo y de dignificadora exaltación, en el calendario de los hombres libres.

Los demócratas libres del mundo, rendimos saludo, transponiendo las fronteras y abriendo un paréntesis en las disciplinas de nuestras actividades, proclamando desde la altura de nuestros pensamientos, la verdad del sentimiento que nos anima... lo inmutable de la voluntad que nos inspira, esta hora decisiva, que sufre Lituania oprimida por la barbarie soviética.

Lituanos, que la Independencia de 1918, gestada por el heroísmo de los libertadores, abonada por la sangre de los héroes, sostenida desde los bosques por un patriotismo que tiene la luz cenital, que vuestra voluntad de libertad no permita que ese destino n[illegible] la ruta decorosa que te habe[illegible] trazado; que se vislumbre en el firmamento de la soberanía lituana, el amanecer de una nueva reconquista. Lituanos de América, recibid este saludo como signo permanente, constante y firme de nuestro deseo de la pronta liberación de vuestra patria; que a la sombra de la insignia tricolor, de cuyos vistosos colores parece surgir, en patriótica fusión: el amarillo de tu rebeldía, el verde de tu esperanza y el rojo de su sangre, te mantengas en estrecha unión, en constante batallar por sostener viva la seguridad, que tiene tu patria y que por ella lucharás desde cualquier parte del mundo.

J. P. Martínez Bersetche

Declaración de los Lituanos en la Argentina

La calectividad lituana de la República Argentina, reunida en gran número para conmemorar su fecha patria, el 32º aniversario de la declaración de la independencia de Lituania, considera ser su obligación patriótica y democrática manifestar públicamente que:

a) Esta fecha patria (16 de Febrero), tan querida por todo lituano, también este año, desgraciadamente, se cumple bajo el signo de la ocupación soviética, que exige del pueblo lituano ingentes sacrificios y lo somete a un exterminio sin precedentes en la Historia.

b) Al tiempo que las Naciones Unidas publican la "Declaración de los Derechos del Hombre", y la "Convención contra el Genocidio", la Unión Soviética ejecuta apresuradamente el exterminio del pueblo lituano y de los demás pueblos bálticos.

c) Protestando vehementemente contra tan crueles injusticias, y solidarizándose con sus compatriotas diseminados por el mundo libre, con sus hermanos desterrados y con los guerrilleros que todavía luchan arriesgadamente en Lituania, los lituanos de la República Argentina se comprometen a luchar por todos los medios a su alcance hasta que su antigua y gloriosa patria vuelva ser libre nuevamente.

Los lituanos están persualidos de que en el mundo no puede imperar indefinidamente la política falaz y agresiva de la URSS, que pretende convertir a las naciones de media Europa, de antigua cultura y elevada civilización, en simples provincias de un imperio de esclavos.

En este año del Libertador General San Martín, los lituanos de la Argentina recordamos con admiración las innumerables declaraciones del Gran Capitán sobre la libertad, independencia y autodeterminación de los pueblos.

Y es así, como en virtud de los principios del gran Emancipador Argentino, reclamamos los lituanos la independencia para nuestra madre patria, y solicitamos de los dignos compatriotas de aquel que tan desinteresadamente luchó por los oprimidos, que nos acompañen en nuestra justa campaña por la liberación de Lituania. El General San Martín que empuñó su espada contra toda opresión, no permanecería ahora callado e impasible ante la peor de todas: la bárbara tiranía del imperialismo moscovita rojo.

Centro pro Liberación de Lituania en la Argentina.

LIETUVA PRIIMTA Į EUROPOS SĄJUDĮ

1950 m. sausio 20-21 d. Londone posėdžiavęs Europos Sąjudžio Vykdomasis komitetas nutarė priimti į sąjudį Lietuvą, Latviją ir Estiją. Sąjudžio taryboje visi trys kraštai turės atskirus atstovus, sąjudžio vykdomajame komitete bus atstovaujami vieno. Daugiausia pastangų dėl priėmimo į sąjudį yra darę lietuviai.

Vaizdai iš Vašario 16 minėjimo: Viršuje: Eisena iš Plaza Mayo į Katedrą padėti vainiko ant gen. San Martin kapo. Apačioj: Šv. Cecilijos Choras pradeda minėjimą ir dalyviai Lietuvių salėje.

Buenos Aires Avellaneda

NAUJA LIETUVIŠKA ŠEIMA

Vasario 11 d. Aušro Vartų parapijos bažnyčioj Avellanedoje įvyko ilgametės "Birutės" dr-jos darbuotojos p-lės Vincės Biknevičiūtės ir p. V. Gražulevičiaus jungtuvės. Jos išsiskyrė iš kitų jau vien dėl to, kad čia vietoj įprastų apdarų margavo mūsų gražieji tautiniai rūbai. Tas nevienam ir vietiniam stebėtojui paliko nemažą įspūdį, o mums lietuviams priminė, kad ir naujo gyvenimo žingsnį pradedant galima prisiminti mūsų tautos gražiuosius papročius. O juos prisimindami ne tik pagerbiame savos tautos tradicijas, bet ir naujai kartai, kuriai asmeniškai neteko jų matyti, skiepijama į širdį mūsų tautos savita kultūra ir parodomas jos grožis.

Šiai naujai lietuviškai šeimai iš širdies linkime gražaus povestuvinio gyvenimo. Jį gražiai pradėjus, ir toliau puoselėti tą tautiškumą, kad šioje tolimoje padangėje surusentų tikrai lietuviškas šeimos židinys. Be to linkime ir toliau, kasdieniškų rūpesčių naštoms užgulus, visuomeninio darbo nepamiršti.

Birutietė

PLIAS POBŪVIS

Vasario 19 d. gretimose Lietuvių Salės patalpose Pasaulinės Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos Argentinos Skyrius buvo susirinkęs į bičiuliišką pobūvį. Pobūvio metu buvo išklausytas svečio iš Lietuvos Pasiuntinybės Urugvajuje rašytojo K. Čibiro pranešimas apie lietuviams aktualius tarptautinius įvykius.

VILNIAUS KLUBO POSĖDIS

Vasario 12 d. J. Gilvydžio namuose įvyko Vilniaus Klubo narių susirinkimas, kuriame dalyvavo nemažas narių skaičius, jų tarpe svečias gen. T. Daukantas, kuris šia proga įsirašė į Klubą tikruoju nariu. Vilniaus Klubas netolimoje ateityje nutarė persiorganizuoti į draugiją.

Birutietė

TIKRAI LIETUVIŠKOS VESTUVĖS

Žinomas patriotas, ilgametis šv. Cecilijos choro narys Vladas Macaitis ir visuomenės veikėja, tauri lietuvaitė Genė Bražėnaitė vasario 18 d. Aušros Vartų bažnyčioje primė moterystės sakramentą.

Mieli jaunavedžiai buvo aplankyti daugybės draugų su geriausiais linkėjimais ir dovanomis. Jaukios vaikšės, lietuviškoms dainoms skambant, buvo reto nuotaikingumo šventė. Pažymėtina, kad jaunavedžiai yra "Laiko" skaitytojai ir rėmėjai.

SKAUTAI STOVYKLAVO

Lietuviai skautai pirmą kartą stovyklavo atviroje gamtoje tarp Bs. As. ir La Plata. Stovykloje išbuvo nuo vasario 20 iki vasario 27 d. Vasario 26 d., sekmadienį, savo stovykloje suruošė pamaldas, kurias atlaikė kun. J. Margis M. I. C. Vakare buvo didelis laužas su įdomia programa, kurios žiūrėjo daug tautiečių, specialiai nuvykusių iš Bs. Aires. Bet apie tai plačiau kitą kartą.

ELEONORA MATUKIENĖ IR ELEONORA PALIULIONIENĖ

vasario 22 d. jaukiam bičiulių rately atšventė savo vardadienius. Nuoširdžioms lietuvėms veikėjoms ta proga linkime daug asmeniškos laimės ir tauriausių vilčių išsipildymo.

PRANEŠIMAS

Lietuvių Tautinis Ansamblis nuo 20 vasario iki 11 kovo atostogauja. Pirmoji repeticija įvyks 11 kovo 16 val., kaip visuomet, Lietuvių Salėje Avellanedoje.

Tautinio Ansamblis Vadovybė

ŠAUKIAMAS SVARBUS POSĖDIS

Lietuvai Išlaisvinti Centras Argentinoje kviečia visus prie jo priklasančius organizacijų atstovus dalyvauti Valdybos perrinkime, kuris įvyks š. m. kovo 5. d., sekmadienį, po lietuviškųjų pamaldų Lietuvių Salėje, Brasil 835, Avellanedoje.

LICA Sekretorius

LIETUVOS MINISTRO ŽMONA BUENOS AIRESE

Vasario 19 d., specialiai į Lietuvos Nepriklausomybės minėjimą Avellanedoje atvyko Lietuvos Ministro Urugvajuje žmona Ponia Laimutė Graužinienė su dukrelėmis. Dalyvavo iškilmingose pamaldose už Lietuvos laisvę Aušros Vartų parapijos bažnyčioje ir civiliniame Vasario 16 minėjime Lietuvių Salėje. Tą proga pasakė kalbą ir su dideliu susidomėjimu sekė meninę programą, kurią išpildė Šv. Cecilijos choras su Tautiniu Ansambliu. Vasario 21 d. aukštoji viešnia išvyko į Urugvajų.

Ona K. Vaisietaitė ir Adolfas Deimantavičius, priėmę moterystės sakramentą š. m. vasario 11 d. liet. bažnyčioje Avellanedoje.

VIENA DIENA SUSITUOKĖ 5 POROS

Vasario 11 d. lietuvių Aušros Vartų bažnyčioje net 5 lietuvių poros priėmė moterystės sakramentą: Hilarijus Simanavičius su p-le Gražina Motekūnaite (Aušros Vartų mokyklos mokytoja), Vitalis Gražulevičius su p-le Vince Biknevičiūte, Adolfas Deimantavičius su p-le Ona Vaisėtaite, Balys Baroniūnas su p-le Stefanija Gurskaite ir Juozas Furmanavičius su p-le E. Karaliūte.

Gražina Motekūnaitė ir Hilarijus Simanavičius (apačioje), vasario 11 d. susituokę Aušros Vartų bažnyčioje Avellanedoje.

DĖMESIO

Dėl spaustuvės darbininkų atostogų ir karnavalų šis numeris pasirodo pavėluotai ir be korespondencijų dalies, kurios bus įdėtos sek. nr.

OLGITA ČEKANAUSKAITĖ

11 metų, baigusi Instituto Musical Wagner. Už muzikos teoriją ir solfedžio gavo aukso medalį ir profesorės diplomą.

Florinda Taraškaitė ir Paulius Jokantas, sukūrę šeimos židinį š. m. sausio mėn.

LANKĖSI K. ČIBIRAS

Lietuvos Pasiuntinybės Urugvajuje spaudos bendradarbis rašytojas K. Čibiras vasario 17 d. buvo atvykęs į Buenos Aires. Ta proga dalyvavo Vasario 16 minėjime Avellanedoje, kur pasakė atitinkamą kalbą. Atlikęs įvairius su spauda susijusius reikalus vietinių laikraščių redakcijose ir kai kuriose leidyklose, vasario 24 d. grįžo į Montevideo.

MIRĖ JULIJA VIRELIUNAITĖ GALEVIČIENĖ

Vasario 19 d. pasimirė Julija Vireliūnaitė Galevičienė, sulaukusi 76 m. amžiaus. Velionė yra kilusi iš Kupiškio valsčiaus, Šiaurės Lietuvoje. 1905 m. emigravo į Šiaurės Ameriką. 1909 m. ištekėjo už Jono Galevičiaus. Atgavus Lietuvai nepriklausomybę, 1920 m. grįžo į Kupiškį, kur nuosavuose namuose įsteigė progimnazijos mokiniams pensioną. 1924 m. atvyko į Argentiną. Iš savo darbo sutaupų įsigijo sklypą ir pasistatė namą (Isleta 3755, 4 de Junio). Velionė buvo pavyzdinga moteris ir nuoširdi lietuvė. Didžiam nuliūdime paliko savo vyrą Joną Galevičių, giminaites Liudę Penkevičienę ir Stefaniją Tumosienę (Kordoboj) ir daug artimų draugų Šiaurės Amerikoj ir Argentinoj.

PADĖKA

Julijonos Vireliūnaitės Galevičienės laidotuvėms aukojo:

Po $ 20: Muzikas Sargento Josė Marčiūnas, Kazimieras Vekelis, Henrykas Šimkūnas.

Po $ 10: Juozas Juodviršis, Vincas Bekevičius, Kostas Dagys, Antanas Kazlauskas, Anastazas Urbonas, Kazys Kantautas, Juozas Baliukas, Mykolas Bakstanas, Karolis Gintautas, Filomėna Kapitanczuk, Jurgis Karkevičius, Balys Babickas, Liudvikas Sriukas, Kazimieras Gintautas, Mykolas Pauplys, Jonas Bironas, Petras Šniukšta, Antanas Sabulis, Matas Maskevičius, Karolis Kavoliūnas, Vincas Madeikis, Andrius Jokubauskas, Petras Tatoris.

Po $ 5: Carniza Sasowsky, Ladislao Porcauka, Maximo Lasaruko, Wasilio Anreyczuk, Casimiro Glasman, Diz Julio M. Nancho Antonowicz, Domingo Lupis, Aniele Kapočienė, Zenonas Astrovukas, Jonas Baublys, Kazys Deveinis, Vincas Varanauskas, Vladas Malinavičius, Jonas Vitkauskas, Josė Ziewgue, H-nos Radazso, Vincas Valentinas, Kazys Jozokas, Pranas Piskarskas, Kazys Ališauskas, Juozas Umraziūnas, Jonas Bekevičius, Adolfo Martul, Petras Skęsgilas, Petras Levonavičius, Juan Vioni, Miguel Stadnik, Povilas Skeberdis.

Po $ 2: Juozas Pacikonis, Armando Montenegro.

$ 1: Seferini Alice.

Viso surinkta $ 460.

Visiems aukojusiams reiškiu kuo nuoširdžiausią padėką.

Velionės vyras Jonas Galevičius.

GERAS OPTIKOS TECHNIKAS

Prieš metus laiko iš Vokietijos Argentinon atvyko su savo šeima— žmona, dviem vaikučiais ir giminaite St. Ramančionyte — optikos technikas **Vilius Rašiūnas.** Lietuvoje jis dirbo kaip optikos meisteris Spaudos Fonde. 1944 m. iš naujo slenkant bolševikams į Lietuvos žemę su visais gelbėjusiais savo gyvybę ir šeimos ateitį jis pasitraukė į Vokietiją, kur laukė karo pabaigos ir geresnio gyvenimo. Atėjus amerikiečiams, jis vėl pradėjo galvoti, kaip pradėjus verstis savo specialybe. Ir pavyko. Nors buvo gana dideli suvaržymai užsieniečiams, bet perlaikęs egzaminus, jis gavo teisę atidaryti optikos reikmenų krautuvę. Užmezgė ryšius su senomis, Lietuvoje atstovautomis, didžiosiomis Vokietijos firmomis ir iš ten gavo pakankamai prekių, kad galėtų aptarnauti visus pareikalavimus. Ko negaudavo, su savais aparatais padarydavo. Pereitais metais persikėlė į Argentiną ir čia pradėjo sunkų emigranto gyvenimą. Juk pradžioje visko reikia, visko trūksta. Pagaliau išsinuomojo nedidelį namą Moron miestelyje ir su šeima apsigyveno. Užmezgė ryšius su džiosiomis Buenos Aires optikos įmonėmis. Ten gavo pasiūlymų dirbti. Apsiėmė dirbti, bet dirba tik precizinius darbus su savais atsivežtais aparatais, dirba, kad nesugadintų nei savo, kaip techniko vardo, nei kaip lietuvio.

Uoliai dirbdamas įsigijo gerą vardą, pardavęs keletą aparatų ir susitaupęs kiek pinigų nupirko išsimokėjimui tą patį namą, kurį buvo išsinuomojęs, jį gražiai aptvarkė, nudažė, užtvėrė lietuvišką tvorelę, apsodino medeliais, ir jau dabar tame dar menkame rajone tarp menkų namelių Viliaus Rasiūno namas iš tolo šviečia. Malonu ir jam pačiam ir kiekvienam, kuris jį pamato. Tai tikrai gražus lietuviškas pavyzdys.

Įdomu ir tai, kad p. Rasiūnas ne tik akinius gali parinkti, juos pritaikyti, nušlifuoti ar netinkamus pakeisti, bet jis turi dar iš Europos labai geros medžiagos, kurios dabar po karo daug kur labai sunku gauti. O taip pat jis turi iš tremties visas žymiųjų įvykių ir žymesniųjų žmonių įvairiomis progomis padarytas nuotraukas. Jų turi, tur būt, kelis tūkstančius. Nuotraukų turi jis ne tik iš stovyklų gyvenimo, bet iš įvairių švenčių, minėjimų, suvažiavimų. Turi autentiškas fotografijas iš Flossenbergo buvusių visų tautybių kacetininkų suvažiavimo, kur buvo pastatyta lenta su įrašu, kiek kurios tautybės toje koncentracijos stovykloje yra sudeginta. Tai yra istorinė vaizdinga medžiaga dabarčiai ir ateičiai.

Reikia palinkėti, kad p. Vilius Rasiūnas savo specialybę ir darbštumą panaudotų išsiplėsti į didelę optikos įmonę ir tuo pasitarnautų savo tautiečiams ir Argentinos kraštui, kuris jį ir daugelį kitų yra priglaudęs.

Z. S.

A. A. Juzė Zupkevičiutė Povilonienė

Vasario 19 d. naktį savo namuose Avellanedoje mirė po trijų mėnesių skaudžios ligos gabi ir visiems lietuviams gerai pažįstama veikėja Juzė Zupkevičiutė Povilonienė. Velionė buvo gimusi 1903 m. kovo 12 d. Palankių vienkiemyje, Šėtos valsč., Kedainių apskr. Į Argentiną atvažiavo 1929 m. birželio mėn. Išsiilgusi tėvynės 1938 m. aplankė Lietuvą. 1936 m. ištekėjo už p. Stasio Povilonio, savo kaimyno iš Lietuvos. Paliko mažamečius dukterį Nelidą, 11 metų, ir sūnų Henriką 7 metų.

A. a. Juzė Povilonienė buvo veikli lietuvė patrijotė, kuri savo gabumais, energija ir pasišventimu buvo žinoma pločiojoje Argentinos lietuvių kolonijoje. Ji buvo viena iš pagrindinių Šv. Cecilijos choro narė, "Birutės" draugijos viena iš steigėjų, uoli padėjėja kuriant Tėvams Marijonams lietuvišką parapiją Argentinoje, spaudos platintoja ir bendradarbė, kaip "Pasaulio Lietuvio", "Švyturio", "Laiko", nepamainoma vaidintoja Lietuvių Jaunimo Vaidintojų Būrelyje. Tai buvo moteris su aiškiais krikščioniškais principais, tikru patriotizmu, plačiais užsimojimais ir protinga energija. Dėlto nenuostabu, kad per jos laidotuves dalyvavo toks būrys lietuvių, kaip per niekeno laidotuves dar iki šiol Argentinoje nebuvo. Nenuostabu, kad prie kapo Sarandi kapinėse visiems ten dalyvavusiems akyse žibėjo ašaros. Lietuvių parapijos bažnyčioje buvo tiek žmonių, kaip paprastais sekmadieniais per pamaldas.

Su Juzės Povilonienės mirtimi ne tik jos šeima nustojo mylinčios žmonos ir pasiaukojusios motinos, bet ir visa Argentinos Lietuvių kolonija vienos iš žymiausių savo narių. Tikime, kad Dievas jai atlygins už visus jos savo tautai, Bažnyčiai ir kolonijai nuveiktus darbus, o jos pavyzdys ilgai neišdils iš lietuvių širdžių ir atminties.

Z. S.

PADĖKA

Prašau priimti mano ir mano vaikų nuoširdžios padėkos pareiškimą visiems, kurie kokiu nors būdu prisidėjo pagelbėdami mano žmonai JUZEI sergant arba man bei mano mažamečiams vaikams ištikus mus skaudžiai nelaimei, mano žmonai mirus. Ypatingi padėkos žodžiai priklauso tiems, kurie prižiūrėjo mano vaikus, aukojo ligonei kraujo, ją slaugė ir prie jos budėjo, mums pareiškė užuojautą, atsiuntė vainikus, parėmė maldomis ir palydėjo į amžino poilsio vietą: Šv. Cecilijos Chorui, Jaunimo Dr-jai, Tėvams Marijonams, Lietuvių Parapijai, Kun. J. Jakaičiui, Šv. Kazimiero Seserims, Mindaugo Dr-jai, (Berisso), M. Tamuliunui, V. Rymavičiui, Kun. P. Garšvai, Juknevičiams, Sakalauskams, inž. Ramanauskui, O. Kasparienei, B. Barauskienei, Z. Stakauskaitei, V. Jusaičiui, J. Skurauskaitei, Lipinskams, K. Misiūnui, B. Verbickui, P. Matjošaičiui, Labunskams, Grigoravičiams, B. Šerkšnui, Mikalauskams, Miliauskams, Dr. A. Zotovui, Dr. A. Lauciui, Mačiui, Korsakams, Personal del Taller Molinos Rio de la Plata, J. Poviloniui, 25 artimiesiems kaimynams per P. Sakalauską prisidėjusiems prie vainiko ir šv. mišių ir visiems, kurių vardai čia nepaminėti.

Stasys Povilonis

A. A. JUZEI POVILONIENEI
savo nuolatinei rėmėjai mirus,
jos liūdintį vyrą ir šeimą užjaučia
Lietuvai Išlaisvinti Centras Argentinoje.

Šv. KAZIMIERO

lietuvių skautų Globėjo šventės proga visi skautai uniformuoti dalyvaus iškilmingose pamaldose kovo 5 d. 10.30 val. lietuvių Aušros Vartų bažnyčioje Avellanedoje. Prie specialiai papuošto šv. Kazimiero altoriaus stovės skautų garbės sargyba.

"LAIKO" GARBĖS LEIDĖJAI

Jonas Aukštikalnis, Moterų ir Mergaičių Dr-ja "Birutė", Emilija ir Antanas Braziai, Emilija Čekanauskienė, Katalina ir inž. Jonas Čekanauskai, Konstaincija Deveikienė, Bronius Eidukonis, Adolfina M. Geigaitė ir Juozas P. Šulnis, Laimutė E. Šlapelytė-Graužinienė ir Dr. Kazimieras Graužinis, Lietuvos Nepaprastas Pasiuntinys ir Įgaliotas Ministras P. Amerikai, Adelė ir Vincas Grigaičiai, kun. Stanislovas Grigaliūnas, Ona Kasparienė, ADOLFAS KAUŠINIS, Labdaros Dr-ja, Povilas Miliauskas, Juozas Musteikis, inž. Jonas Ramanauskas, Pranas Ramanauskas, Paulina ir Vladas Urbiečiai.

ŠIAURĖS AMERIKOJE

IŠEIS "BIBLIOGRAFIJOS ŽINIOS"?

Pranešdamas savo naująjį adresą (Lith. Bibliographic Service, TOT N. Wowman Ave., Danville, Ill., U.S.A.), "GNYGŲ LENTYNOS" redaktorius bibliografas Aleksandras Ružancovas mums rašo:

"Yra vilties, kad "KNYGŲ LENTYNĄ" pakeis atgaivintos "BIBLIOGRAFIJOS ŽINIOS", ėjusios Lietuvoje 1928-1944 m. ir redaguotos prof. Vaclovo Biržiškos ir bibliografo Aleksandro Ružancovo. Tie patys redaktoriai ir vėl atsisėda prie redagavimo. O paremti leidimą pažadėjo ALT vykdomasis komitetas, tai jau rimtas pažadas, gal ir tikrai taip bus".

ALT VYKDOMASIS KOMITETAS WASHINGTONE

Amerikos Lietuvių Tarybos Vykdomasis Komitetas sausio paskutinėmis dienomis buvo nuvykęs į Washingtoną pasikalbėti su Valstybės Departamentu keliais svarbias Lietuvą liečiančiais reikalais. Buvo tartasi su visa eile įtakingų asmenų ypačiai genocido ir lietuviškųjų radio programų transliavimo per "Voice of America" klausimais. Pasiekta norimų rezultatų.

Sovietiniuose Užkulisuose II-jo Pasaulio Karo Metu

(Tęsinys iš 18 "LAIKO" nr.)

ABAKUMOVO ŽYGIAI

Liepos pabaigoj Kleisto šarvuočiai persikėlė per Doną. Rugpiūčio 3d. Kubanės kazokų pulkas ir teritoriniai daliniai išžudė politrukus, apkaltinę juos blogu maitinimu. Maištaujanti kariuomenė buvo atitraukta į Astrachanę ir žiauriai nubausta: kas trečias kareivis ir karininkas buvo sušaudyti. Žuvo 15.000 vyrų. Jų kūnai buvo pakasti Kaspijos pajūrio smėly prie Volgos intako. Egzekucijai vadovavo Viktor Semionovič Abakumov, Berijos padėjėjas, dabar valstybės saugumo ministeris (MGB), kuris 1948 m. parengė slaptas naujas instrukcijas deportacijoms iš Baltijos kraštų.

SUSITARIMO ŠANTAŽAS

1942 m. rugsėjo m., kai vokiečiai kovojo prie Stalingrado, japonai ėmės tarpininkauti separatinės taikos tarp Reicho ir SS reikalu. Jie pasiūlė: vokiečiai pasitraukia per 3 mėnesius iš užimtų teritorijų į 1941 m. birželio 22d. sienas. Politbiuras pareikalavo: per 1 mėnesį vokiečiai pasitraukia iš visų užimtų sričių; sumoka reparacijas; iš naujo pasidalina įtakų sferom — rusam tenka Čekoslovakija ligi Müncheno, Rumunija, Bulgarija Vokietija neprieštarauja Rusijos ir Turkijos deryboms dėl Dardanelų ir neremia Turkijos, jei derybos nepasisektų. (Reichas su tais reikalavimais nesutiko. Bet šitas galimo Reicho-SS susitarimo pavojus suterorizavo anglosaksus, ypač amerikonus, ir privedė juos prie visiškos kapituliacijos sovietams. ELI)

ROOSEVELTAS SU STALINU PRIEŠ CHURCHILLĮ

1942 m. Stalinas ragino vakarinius sąjungininkus sudaryti antrą frontą, kuris atitrauktų kokias 80 vokiečių divizijų iš rytų. Kilo aštrus nesutarimas, kur antras frontas turi būti. Rugpiūčio mėnesį Churchillis lankėsi Maskvoj ir įtikinėjo Staliną, kad išsikėlimas šiaurės Afrikoj ar pietų Italijoj sutrumpintų karą greičiau nei kėlimasis prie Atlanto, kur yra vokiečių tvirtovių linija. Stalinas tikino, kad Churchilio siūlymas praktiškai nenaudingas. Esą tada būt jėgos išbarstytos. Roosevelto asmeninis patikėtinis Willkie pripažino, kad Churchillis norįs atmesti projektą, pagal kurį vakariniai aliantai invaziją turi daryti iš Atlanto pusės. Jis taip pat pareiškęs, kad prezidentas Churchillio nuomonei niekada nepritarsiąs.

—Jei vieną dieną britai atsisakytų nuo šios invazijos, amerikiečių jėgos tai padarytų vienos, — pasakė Willkie.

—Pranešk prezidentui, jei britai atsisakys keltis iš Atlanto pusės, tai mes esame pasiruošę prezidento dispozicijai pavesti 15 divizijų rusų. Tai visai užteks, nes mūsų 15 divizijų lengvai atstos britų 30 divizijų" — buvęs Stalino atsakymas Willkie.

Kodėl Churchillis taip norėjo keltis iš Vidržemio jūros, buvo aišku ir jam ir rusams. Anot Muravjovo:

—Kai mes nugalėtume Vokietiją, tuo metu britai su amerikonais būtų Balkanuose, Jugoslavijoje, Graikijoj, Albanijoj, Bulgarijoj, Rumunijoj ir mus blokuotų prie Pruto.

Kad politbiuras tvirtai laikėsi prieš Churchillį, kad Rooseveltas pritarė bolševikams, priežastys aiškėja iš pokalbio Krylovo su Muravjovu.

—Prileiskim, kad anglosaksai išsikels Italijoj ir užims Balkanus, — sakė Krylovas.

—Tada mes būtum priversti priimt japonų tarpininkavimą ir pasitraukti iš karo veiksmų Europoje, — aiškino Muravjovas. O Vokietija, nors ir nusilpninta, būt užtenkamai pajėgi sumušt anglosaksams... Mes galėtume praplėst sutartį su japonais, ir tada karas tarp mūsų ir anglosaksų būt neišvengiamas, nes po tų aukų, kurias mes esame sudėję, mes psichologiškai negalime išsižadėti Balkanų. Šie kraštai bus mūsų įtakos sferoje, — kalbėjo Muravjovas. O komendantas Kovalevas pridūrė:

—Churchillis yra protingas vyras. Jis supranta, kad karą su mumis anglosaksai pralaimės. Jis mėgins mus apgauti ir laimėti mūsų pritarimą anglų įtakai Balkanuose. Jis siūlys mums pasidalyt zonas, pasiskirdamas sau Graikiją, bet jis nerizikuos karu...

—Senas lapė Churchillis klysta manydamas, kad mes pakęsime, jei Balkanus norėtų užimt kas kitas. Jei tuo metu, kada mes kovojam su Vokietija, anglosaksai užimtų Balkanus, įsibrautų į Vokietiją iš pietų ir sudarytų Vokietijos vyriausybę, mes būtume pralošę viską. Bet Vokietijoj mes būsime pirmiau, nei jie. Mes būsime Berlyne pirmieji, ir mes diktuosime taiką...

ŽDANOVAS — STALINO KONKURENTAS?

Rooseveltas ir Churchillis susitiko Casablankoj, kur paskelbė šūkį karas su Vokietija ir jos satelitais iki pergalės; Sovietai iš ten gavo pakartotinas garantijas, kad antrasis frontas bus ne iš Vidržemio jūros, bet iš Atlanto. Stalinas pasitarime nedalyvavo. Kodėl?

—Politbiuras tam nepritarė. Nenorėjo, kad Stalinas rizikuotų skrisdamas lėktuvu. Nepasitikėjo nė svetimom apsaugom, žinodami, kad Churchillis gali būti pilnas visokių velniškų užmanymų. (Teherane paskiau Stalinas dalyvavo, kai ten sovietai galėjo nugabent 1000 savo agentų). Žinoma, jei Stalinas būt norėjęs, politbiuras būt pritaręs. Bet jis leido politbiurui apspręsti "vieningai" ar beveik vieningai. Beveik, nes tik vienas balsas pasisakė už Stalino kelionę į Casablanką. Ždanovas. Dėlto Vorošilovas užkulisiuos prasitarė, kad Ždanovas norį matyt Staliną žuvus, nes jis laikąs save kandidatu į Stalino įpėdinius. Juk Leningrado partijos komitetas buvo priėmęs rezoliuciją, kad "Ždanovas yra išgelbėjęs Leningradą ir socialistinę tėvynę". Šitą rezoliuciją politbiuras žiauriai pasmerkė, argumentuodamas, kad vietinei organizacijai nevalia tokios rūšies rezoliucijų priimti. Leningradas nenusileido ir įgaliojo... Ždanovą ginti jų rezoliuciją partijos kongrese, kuris tegalės būti sušauktas po karo. Ir Ždanovas tai priėmė. Ždanovo šalininkai norėjo jam išgauti maršalo titulą. Bet Vorošilovo pasiūlymu politbiuras nutarė, kad "civiliam" nebūt teikiami aukštesni laipsniai kaip armijos generolo. Tuo būdu į maršalus negali pretenduoti šie politbiuro nariai: Ščerbakovas, Ždanovas, Malenkovas, Bulganinas.

—O Stalinas?

—Čia kas kita. Vorošilovas paruošė politbiuro narių peticiją Stalinui, kad jis neatsisakytų priimti maršalo titulą kaip "vyriausias gynimosi ir pergalės organizatorius". Tai buvo padaryta po Stalingrado pergalės. Ir Stalinas priėmė, pasisakydamas: "Aš priimsiu maršalo titulą sovietinio režimo gerovei, nes pagrindinis šiuo momentu pavojus yra bonapartinis. Bet jei rytoj mes susidursime su pavojum iš Bažnyčios pusės, tai aš nė sekundės nesusvyruosiu priimti kongreso pakvietimą buti visos Rusijos patriarchu ir aš laikysiu mišias Maskvos katedroje".

STALINO PASLAPTINGA VIRTUVĖ

Puotos, kuriose turi dalyvaut Stalinas, būna prižiūrimos specialių NKVD agentų, net 7, kuriuos skirdavo majoras Gusevas, buvęs asmeninis Berijos sekretorius. Asmens, kurie įžengia virtuvėn, turi turėt specialų Gusevo leidimą. Agentai aprengiami patarnautojų uniforma. Valgiai prieš tiekiant stalui turi būti ragaujami tarnybos šefo Gusevo ir viešbučio šefo Krivoručko. Kartais agentai — patarnautojai, kai vaišėse dalyvauja svetimšaliai, į valgius įpila tam tikrų "prieskonių", kuriuos jie nešiojasi savo kišenėlėse druskos ir pipirų indeliuose. Kai sykį vyr. virėjas pasiteiravęs, kam tie "prieskoniai", agentas atkirtęs: "Daryk, kas tau priklauso, jei nori išsaugot galvą ant pečių". Krylovo manymu tie "prieskoniai" buvo naudojami, kai vykdavo kokios derybos su užsieniečiais jų budrumui palaužti ir pažadint sukalbamumui.

OKUPACINIŲ KADRŲ RUOŠIMAS

1943 m. sovietai pradėjo ruošti kadrus "išlaisvintiesiem Europos regionam". Pirmoj eilėj imami užsieniečiai ir papildomi rusais. Pagrindinis reikalavimas greta ištikimybės režimui mokėt svetimas kalbas. Prie Rytų universiteto nuo birželio 1 d. atidaryta speciali mokykla. Kominterno prezidiumas (tada dar kominternas veikė) nutarė parengti 3.000 užsieniečių ir 2000 rusų, kurie ir sudarys "išlaisvintųjų" kraštų vyriausybinį aparatą. Tam reikalui vadovavo Lozorius Meklis, buvęs Stalino kanceliarijos šefas. Daugelis tų užsieniečių būsimųjų vyriausybinių šefų jau faktiškai seniai buvo netekę savo pilietybių ir įgiję sovietines. Tarp jų buvo Dimitrovas, Rakoszi, Pieck.

KOVA SU NUOTAIKOM PAŽADAIS

1943 m. vasarą sovietų agentai Švedijoj patyrė, kad esą slaptų ryšių tarp vokiečių karininkų ir Intelligence Service. Esą numatytas karinis pučas Hitleriui nuversti. Būtų paskelbta karinė diktatūra, įvedant moderuotą weimarinę respubliką. Tuo pat metu NKVD gavo aliarmuojančių žinių apie sovietų piliečių nuotaikas. Maitinimui katastrofiškai pablogėjus, žmonės, eilėse stovėdami, pradėjo atvirai kalbėti apie savo mintis ir pergyvenimus. Agentų surinktom ir slaptam biuleteny skelbiamom žiniom, daugumas laukia, kad po karo viskas pasikeis. Maisto bus pakankamai, kortelės išnyks, kainos sumažės bent 80%. Laukiama ir politinių permainų: NKVD galo, laisvų rinkimų į aukščiausiąją tarybą, antros partijos įsteigimo, su kuria išnyktų vienos partijos diktatūra. Atsiliepdamas į tas nuotaikas, politbiuras rado reikalo per spaudą raminti visuomenę. Armijoj panaikino politrukus. Civiliam brošiūromis aiškino, kad baigus karą būsianti steigiama antroji partija — valstiečiam. Tik reik pirma susidorot su agresija prieš Rusiją...

MENININKAS NKVD RANKOSE

Maskvos teatre buvo garsi šokėja Semionova. Krylovas papasakoja jos istoriją, būdingą sovietų menininko likimui... Jauna artistė buvo kritusi į akį Karachanui, turtingo armėno sūnui, užsienių reikalų vicekomisarui. Apsivedė, Karachanas, rytietiškai pavyduliaudadamas, savo žmoną lydėdavo į visas gastroles. Nuvyko net į Paryžių, kur Semionova turėjo pasisekimo. Nelaimei ji patiko NKVD šefui Južovui. Norėdamas atsikratyt Karachanu, Ježovas jį suimdino, apkaltino japonų šnipu ir Karachanas buvo sušaudytas. Semionova mėgino dukart žudytis.

—Aš žiūrėjau, — pasakoja Krylovas — į ją šokant. Jos judesiuos, jos eisenoj, jos veide su išplėstom didelėm akim iš tikro buvo kažkas tragingo. Ji turėjo turėt tokią išraišką aną dieną, kai atvyko pas Staliną prašyt pasigailėt Karachano. Jai Stalinas tada atsakė, kad jis nieko negalįs padėti, nes aukščiausiasis teismas 8 val. jį yra nuteisęs. Reikia, patarė jis, kreiptis į Kalininą..... Tą pat naktį Karachanas buvo sušaudytas. "Kai vėliau Stalinas nusprendė "atleisti" Ježovą, tarp kitų kaltinimų jam buvo ir kaltinimas, kad jis savo tarnybinę padėtį naudojęs kovai dėl moters. Kai 1937 m. reikėjo atsikratyti Ježovo papėdininku Jagoda, tai šis taip pat buvo apkaltintas likvidavęs Gorkio augintinį, kurio žmona, taip pat artistė, ano meto NKVD šefui buvo kritusi akin...

IŠVADOS

1. Sovietai tiek karo metu, tiek dabar turi agentų tinklą ir yra gerai informuoti. Vakariečiai nepajėgia sovietuose savo tinklo suorganizuoti. Mėginant organizuot sovietai radikaliai likviduoja (Lenkijoj prancūzų suėmimas, korespondentų iš satelitinių kraštų išgujimas).

2. Vakariečiai leidžia veikti sovietiniams agentams tiek JV, tiek kituos kraštuos, prileisdami juos net iki slaptųjų dalykų.

3. Sovietai turi aiškų planą ir jį vykdo. Vakariečiai tik stengiasi sovietų planą trukdyti, neplėtodami akcijos už savo pozityvųjį planą. Susidūrę su sovietų pasipriešinimu, nedrįsta jo sulaužyti.

4. Sovietai tikri, kad pajėgs užimtąsias teritorijas suvirškint. Vakariečiai tiki, kad sovietai įsipyks ir gyventojai nuvers sovietinį režimą. Tam palaikomas titoizmas, sprogdinimas iš vidaus.

E.L.I.

Kaip Sovietų Komisarai Keliavo Baltijos Valstybių okupuot

"La Trfibune de Génève" spausdina buvusio NKVD majoro Petrovo atsiminimus. Jie apima laikotarpį nuo 1936 iki 1947 metų. Kaip Petrovas pasidarė agentas, kaip Maskvoje jo akyse buvo tardomi suimtieji, net jo paties profesoriai. Pabaltiečiui ypačiai įdomūs tie jo pasipasakojimai kurie liečia Baltijos valstybių okupavimą.

(E. Red.)

SOVIETŲ PAREIGŪNAS UŽSIENYJE

1939 m. gegužės vieną vakarą Petrovas, jau NKVD pareigūnas, telefonu buvo iškviestas pas Dekanozovą, NKVD užsienių departamento šefą. Jo kabinete patikrino Petrovo prancūzų kalbos mokėjimą, rado jį užtenkamą, ir tada Dekanozovas jam pareiškė:

—Šiąnakt jūs išvykstate į Šveicariją. Pakeliui kelias dienas sustosite Berlyne. Sekcijos šefas duos jums instrukcijas, — ir Dekanozovas galva parodė į kitą pareigūną, apsirengusį europiškai, o pats įsigilino į popierius ant savo stalo. Audiencija buvo baigta. "Tokiu būdu aš buvau perkeltas į bendradarbius NKVD užsieninio departamento, galingiausios ir pavojingiausios teroristinės organizacijos, kokios tik yra kada buvusios. Po poros valandų traukinys jau nešė mane į naują mano paskyrimo uždavinį". Atvykęs į Berlyną, Petrovas turėjo prisistatyti sovietų atstovybei Unter den Linden alėjoje ir pasirašyti skaitęs instrukciją apie sovietiniams pareigūnams Berlyne elgesio taisykles. Vienas taisyklių nuostatas nurodė, kad kiekvienas sovietinis pilietis, išeidamas iš atstovybės, turi registruotis pas durininką, kada , kur. kokiu keliu ir ko išeina. Aišku buvo, kad šis "durininkas" nėra užsienių reikalų komisariato, bet NKVD pareigūnas. Kitas taisyklių nuostatas "rekomendavo", kad iš atstovybės vykstantieji į miestą keliautų grupėm ne mažiau kaip po 3 asmenis. "Kad būtų išvengta vietinės valdžios provokacijų", grupė turėjo turėti vadą, kuriam kiti grupės dalyviai turėjo paklusti. Praleidęs kelias dienas Berlyne, Petrovas patyrė, kad sovietinės kolonijos užsieniuose gyvena kaip kokiame slaptame kalėjime: dieną visi dirba pasiuntinybėje ar prekybos atstovybėje. Po darbo pietūs bendroje valgykloje. Buvo "nerekomenduojama" eiti į restoraną. Nepakluseęs rizikavo būt apkaltintas "susidemoralizavimu" ir grąžintas į Rusiją. Vakare galima buvo pasivaikščioti po miestą grupėmis, budriai sekant šefui ir saugojantis nereikšti savo jausmų. Geriausia buvo viską, ką svetur matai, kritikuoti ir baigti: "Ką čia reiškia, palyginti su Maskva!" Bet ir vakare daugiausia buvo praleidžiama namie, miegamajame, klausantis iš Maskvos pranešimų apie penkmečio planą vykdymą ir stebint savo kaimyno kiekvieną žodį ir judėjimą, nes pirmas pranešdamas apie tai pats išvengsi pranešimo apie save...

Sovietų karo atachė Berlyne gen. Purkajevas turėjo savo tarnyboje jauną kapitoną. Kapitonas buvo neseniai vedęs, bet žmonos į Berlyną atsigabenti jam neleido. Ilgėdamasis kapitonas laikėsi nuošaliai nuo kitų tarnautojų. Kai su kitais išeidavo miestan, nepraleisdavo progos nupirkti dovaną ir pasiųsti žmonai. Tatai jo draugam nepatiko. Pastebėjo kapitoną savo kambaryje užsidariusį geriant. Kapitonas buvo suimtas, ir NKVD pradėjo aiškinti, iš kur jis gavo gėrimų. Kapitonas pasiaiškino, kad savo šefą jis lydėjo audiencijos ir, kol generolas buvo audiencijoje, per tą pusvalandį jis užbėgęs į krautuvę ir nusipirkęs. Juo nepatikėjo. Atvykusiam Petrovui ir jo šefui kaip tik buvo pavestas uždavinys istirti, ar kapitonas gėrimus pats nusipirkęs, ar jie buve jam pristatyti fašistų. Susipažinę su tardymo daviniais ,Petrovas ir jo šefas liepė atvesti suimtąjį. Po minutės sargybinis pasirodė vienas, išsigandusiu veidu.

—Kaip? Pabėgo? — sušvokštė mano šefas. Nelaukdami atsakant, puolėmės į gretimo pasiuntinybei pastato rūsį kuriame buvo kalėjimas. Tikrai, kapitonas buvo pasprukęs nuo sovietinės veldžios, kuri nepažįsta žmoniškumo. Jis buvo ant savo lovos pasikoręs. Paliktas ant stalo laiškas buvo taip pradėtas: "Atleisk man, brangioji Nina. bet aš nebeturiu daugiau jėgų. Jie mane čia..."

SOVIETINIAI AGENTAI TAUTŲ SĄJUNGOJE

Kontrolės misija (Petrovas ir jo šefas), Berlyne gavę svetimos valstybės vardu pasus, vyko į Ženevą. Čia jie turėjo patikrinti, kaip veikia sovietiniai NKVD užsieninio departamento agentai, prikomandiruoti prie Tautų Sąjungos sekretoriato. Agentų tinklui čia vadovavo kažkuris S., įsitvirtinęs dar nuo Jagodos ir Ježovo laikų. Jis nebuvo painformuotas apie atvykstančią kontrolę.

—Mūsų atvykimo metu keletas mūsų agentų dirbo kaip tarnautojai įvairiose kitų valstybių atstovybėse prie Tautų Sąjungos. Agentų tinkle buvo kai kurie geriausi šveicarų kairieji intelektualai. Pagal siunčiamus Maskvai S. raportus, intelektualus patraukti buvo lengva, nes jų politinės pažiūros labai naivios. Iliustracijai nurodysiu NKVD agento G. vadovaujamą tinklą, kurio veiklą turėjau progą patikrinti. G. buvo pareigūnas ne tik Tautų Sąjungos sekretoriato, bet ir NKVD. Jis turėjo tuziną slaptų agentų ir du dar ypatinguosius. Slaptieji agentai visi buvo vietinės kompartijos nariai, du iš jų intelektualai, neapmokami. Jų pasitarnavimas buvo laikomas būtinu uždaviniu, kurį jie jaučia partijos atžvilgiu. Kiti buvo apmokami po 10—15 fr. už kiekvieną atliktą uždavinį. Kai kuriem, įžymiesiem buvo skiriamos dovanos. Vienas prancūzas, pareigūnas institucijos prie Tautų Sąjungos, gavo automobilį už tai, kad mums perdavė fotokopijas svarbių susirašinėjimų su britų darbo partijos egzekutyvu. Pranešėjai iš Pietų Amerikos buvo atlyginami brangiaisiais akmenimis. G. tinklas apėmė tik Tautų Sąjungos sekretoriato dalį. Kitose sekretoriato sekcijose buvo kitų NKVD rezidentų vadovaujami tinklai. Vienas iš jų, kuriame dirbo veikliausieji, buvo personaliniame skyriuje. Jo dėka mes gaudavome nuorašus visų raštų, adresuotų Tautų Sąjungos sekretoriato žmonėms. Tai buvo brangi parama NKVD, kuri tuo būdu galėjo sau verbuoti naujų bendradabarbių....

Mes pradėjome kontroliuoti rendez - vous vietas, kuriose mūsų rezidentai susitinka su agentais. Nuvykau į namus Alpių gatvėje prie pašto. Man dalyvaujant taisyklingais laiko tarpais agentai lankėsi, įteikinėjo savo pranešimus raštu ir pasakojo, ką jie svarbesnio yra nugirdę ar matę. Matydamas juos sočiai atrodančius, gerai apsitaisiusius, nusiskutusius, parfumuotus, aš prisiminiau nelaimingus rusus, NKVD terorizuojamus ir verčiamus šnipinėti draugus ir tėvus. Nors jų reikalavimai kuklūs, bet jiem trūksta drabužių, nepakankamas maistas. Jie ėmėsi išdavinėti, bet ne už pinigus. Nereikia užmiršt, iš tikrųjų, kad daugumas eilinių NKVD agentų negauna jokio atlyginimo. Jie yra savo silpnumo aukos: neturėjo drąsos į pasiūlymą "bendradarbiauti" pasakyti NE, nes žino, į kokią padėtį taip atsakydami save pastatytų. Nors pasitaiko tokių, kurie atsisako. Bet kas stumia vakarų žmogų bendradarbiauti su svetimes valstybės daugumu? Negi tikrai susižavėjimas "vieninteliu pasaulyje socialistiniu kraštu?" O gal Marksas tikrai turėjo pagrindo tarti, kad kapitalistiniame pasaulyje visa ko pagrindas yra pinigas?"

O ko nebuvo tarp NKVD bendradarbių! Gerą sumą gavo vieno Londono didžiulio dienraščio Ženevos korespondentas, pristatęs aprašymą savo šefo pasikalbėjimo su D. Britanijos atstovu prie Tautų Sąjungos. Po kelių dienų į Maskvą keliavo pranešimas, kaip britai laikysis konferencijoje Maskvoje.

Rezidentas Ch. turėjo savo žinioje agentus, kurie sekė sovietinius piliečius, gyvenančius Ženevoje. Petrovas patyrė, kad čia buvo sekamas vienas užsienių reikalų komisariato valdininkas, kuris čia jau seniai gyveno ir turėjo "draugę". Jis buvo ėmęsis visų atsargumo priemonių, kad tuos savo santykius nuslėptų, bet agentai susekė jo susitikinėjimo vietas. Tokiais atvėjais pareigūnas atšaukiamas ir jo laukia bausmė. Tačiau šiuo atvėju šefas S. įsakė pasekti ir "draugę". Ją pasekus buvo patirta, kad ji susitikinėja ir su jaunu šveicaru, savo jaunų dienų draugu. Žaidimas buvo lengvas. "Draugei" buvo prigrasinta, kad, jei ji atsisako pranešinėt, ką jiedu su sovietiniu pareigūnu susitikdami kalba, būsiančios paskelbtos visos jos paslaptys. Mergina sutiko. Tačiau NKVD susilaukė staigmenos: sovietinis pareigūnas atsisakė grįžti į Rusiją Šveicarietė apstatė NKVD!

(B. d.)

BUVĘ DP GLOBOJA PASILIKUSIUS. Iš JV, iš Kanados paskirai ir kolektyviai siunčiami siuntiniai pasilikusiems Vokietijoje. Ypač gausi parama buvo Kalėdų šventėms. Tai gražus tautinio solidarumo ženklas. Tiesa, paskutiniu metu siųsti maisto produktus į Vokietiją gal neapsimoka, nes už tuos pačius pinigus čia gal trigubai tiek galima būt įgyti. (ELI)

ĮSPĖJIMAS DĖL RYŠIŲ SU LIETUVA

Viename laiške iš Lietuvos rašoma: "Nepykite, kad greit neparašysiu. Geriausiai atminkime vieni kitus savo maldose. Pasimelskite už mus, tai bus geresnis apsilankymas, negu kad laiškas". (ELI)

Mokslas ✦ Menas ✦ Literatūra

MENAS RODO TIESĄ IR GROŽĮ

Rašo Pr. BUDRYS

Turėjau draugą, kuris nerimdamas ieškojo vertybės, galinčios jo skaudžiai jaučiamą tuštumą užpildyti. Mes dažnai su juo svarstydavome savo mintis, gilindavomės į mumyse ir aplink mus vykstančius reiškinius, prieidami įvairiausių išvadų, ir linksmų, ir liūdnų. Kartais pasivaikščiodami skaitydavome kokią nors knygą. Vieną sykį turėjau su savimi Alf. N. Niliūno "Praradimo simfonijas". Nutaikęs ramią valandėlę pradėjau jas pusbalsiu skaityti, ramiai, išlėto, kartkartėmis mesdamas žvilgsnį į savo draugą, jam to nejaučiant. Mačiau, kaip po kiekvieno posmo, po kiekvieno eilėraščio jo akys švito. Jaučiau, kad jis pradeda kažką savyje rasti: gal tai, ko neturėjo, arba nemokėjo iki šiol matyti. Jis nuklydo tokion šalin, kur viešpatauja tiesa ir grožis. Nė nepajutau, kaip mano pirštai užvertė paskutinį knygos lapą. Ir mano klausytojas tuomet tarė: "Tikrai, aš matau, kad poezija yra gražus dalykas..."

Tai sakydamas mano bičiulis neklydo. Menas yra tikrai gražus dalykas. Ne tik eilėraščiai, bet ir — muzika, tapyba, skulptūra, teatras. Pridėkime: g e r a poezija, g e r a muzika, g e r a tapyba, g e r a s teatras. Žodis "geras" reiškia t i k r u m ą. Nes mus žavi tik t i k r a s m e n a s. Toks literatūros, muzikos, dailės, scenos kūrinys vaizduoja nuostabų grožio pasaulį ir veda į dieviškai žmogišką tiesos kelią.

★

Bern. Brazdžionis viena proga yra išsireiškęs, kad kūryba, kurioje jis randa tikrojo meno žymes, nėra prieinama "eiliniam skaitytojui" (klausytojui, žiūrovui). Žodį "eilinis" jis aprūpino kabutėmis. Taigi keli žodžiai apie tai, ką reiškia eilinis ir neeilinis žmogus.

Lygiai kaip mano kūrinys gali būti geras ir blogas, vykęs ir nevykęs, tikras ir netikras, taip ir žmogus gali būti pilnutinis žmogus ir — pusžmogis. Tikrieji, pilnutiniai žmonės be kūno turi sielą, širdį, jausmus. Tokiems (vieniems lengviau, kitiems sunkiau, tai priklauso nuo .dvasinio .išsitobulinimo laipsnio), menas yra prieinamas, suprantamas, duona, be kurios sunku gyventi. Tokius žmones meno kūrinys veikia, tobulina jų skonį, kilnina troškimus. Susitarkime juos vadinti tikraisiais, arba — neeiliniais žmonėmis, B. Brazdžionio paminėta prasme.

Bet yra taip pat tokių Dievo tvarinių, kurie turi tik kūną: kaulus, raumenis. Tokiems tiesa ir grožis yra nereikalingi. Jie ir be to gerai išsiverčia. Jie pasitenkina sugebėjimu gražiai pripildyti ir ištuštinti savo vidurius, manydami, kad tai yra jų gyvenimo prasmė ir — yra tuo nepaprastai patenkinti. Jiems nereikia knygos, nereikia koncerto, nereikia teatro. "Tai ne mums" — sako jie. Tokius žmones susitarkime vadinti nepilnais žmonėmis arba "eiliniais", B. Brazdžionio paminėta prasme.

Iš to, ką pasakėme seka, kad vardas eilinio ir neeilinio žmogaus negali būti išvedamas iš asmens socialinės padėties nei kilmės bei remiantis jo turimais ir neturimais diplomais. Mūsų giliu įsitikinimu pilnutinių žmonių yra daug, labai daug liaudyje. Ji meną gerbia, jis jai reikalingas, jis ją veikia ir tuo atlieka kilnią savo paskirtį. Net ir tuo atveju, kai jai yra patiekiamas meno kūrinys, reikalaująs tam tikro pasiruošimo. Mes tai su džiaugsmu stebėjome per A. Kuprevičiaus populiarius koncertus Lietuvių Salėje, Avellanedoje. "Pilkasis žmogus" atydžiai ir pagarbiai klausėsi Chopino, Beethoveno ir Liszto kūrinių ir intuityviai jautė jų grožį. Tai ne pilki: tai tikri, pilnutiniai žmonės.

Mes taip pat žinome, kad daug, labai daug tikrai pilkų žmonių yra ten, kur mėgstama save gražiais titulais vadinti, ir ten, kur gyvenama ištaiginguose namuose, kuriuose nėra vietos knygai, o vienintelė suprantama ir mėgiama muzika yra prastas džazas.

★

Tūlas pilietis kartą papasakojo man vieną savo didvyrišką nuotykį iš mokyklinio suolo laikų, kada jis, negalėdamas suprasti meno kūrinio svarbos ir reikalingumo žmogaus gyvenime, literatūros mokytoją paklausęs, kuriam tikslui poetai rašą eilėraščius, nes jis laikąs poeziją "niekam nereikalingu daiktu". Klausimo užkluptas mokytojas valandėlei susimąstęs, po to liūdnai taręs: "Kurčiui smuikas nereikalingas"...

Nebūkime apkurtę ir apakę.

KASTILIŠKI (ISPANIŠKI) ŽODŽIAI MŪSŲ KALBOJE

Rašo Just. REMTUS

Lietuvių emigracija į Argentiną prasidėjo bene vėliausiai. Kai Š. Amerikoje 19 šimt. pabaigoje įvairuose miestuose buvo stiprios ir gausios lietuvių kolonijos su savo organizacijomis, chorais, spauda ir t. t., tai į Argentiną tuo metu atklysdavo tik vienas kitas mūsų tautietis. Ne kiek padidino mūsų emigrantų skaičių ir 20 a., pirmasis dešimtmetis. Tik po Pirmojo Didžiojo karo, suvaržius kiek emigraciją į JAV ir Kanadą, lietuviai labiau susidomėjo tolimu ir mažai žinomu kraštu — Argentina. Atrodo, kad didesnė dalis mūsų tautiečių ir atvyko Argentinon 1920 — 1930 m. laikotarpyje. Tagi, prieš 20 metų. Dalis, žinoma, atvyko kiek ir vėliau.

Gal ne tiek būtų svarbu, kada atvyko mūsų tautiečiai į šį kraštą, jei nesusidurtumėm su nepaprastu, tiesiog, sakyčiau, keistu dalyku (kitose tautose tokio reiškinio neteko girdėti) — mūsų tautiečiai per 20 metų bando (net stengiasi) užmiršti lietuviškai kalbėti. Kalbu be jokių pagražinimų, remdamasis vien gyvenimiškąja realybe. Sakysim, šiandie beveik jau negirdime šių lietuviškų posakių: Laba (gera) diena, labas vakaras, sudiev, iki pasimatymo, ačiū, taip, eikime ir t. t., vieton kurių jau sakoma: Bon dia, buenas tardes, buenas noches, chau, hasta luego, si, gracias, vamos.... ką jau kalbėti apie tą margumyną mūsų kalboje, kur daugely sakinių įpinta vienas, du ir daugiau kastižaniškų žodžių. Pav., Per kažę (calle) eina karteras (cartero). Važiuosime koču (coche); Liminuojame kobrines (cobre), čapas (chapa), Pobre vaikeli, kokie tavo sapatai susio! Nesimolestuok, senjora, mums, ir čia bus gerai (pasėdėti). Ar reikia dar daugiau pavyzdžių? Šie keli sakiniai rodo, kad kai kurie iš jų (paskutinysis) jau neturi nė vieno lietuviško žodžio, o tik kastižaniški žodžiai su lietuviškomis galūnėmis. Ir tokių žodžių pilna mūsų kasdieninė kalba šiame krašte. Maža to. Net bandoma sudaryti nauji žodžiai ir jų jungininiai: Pav. Querėtum (querer) norėtum; vasabėsi (pamatysi). Aš girdėjau kalbančius kitų tautų emigrantus sava kalba, bet nepastebėjau tokios mišrainės, kokią darome mūsų kalboje. Tiesa, yra tautiečių, kurie tikrai gražiai kalba lietuviškai ,kad ir sava tarme (tarmiškai kalbėti nėra gėda), bet tokių maža, labai maža.

Vyrai žaliūkai, brendusios moterys, kurie ir kurios anksčiau, galbūt, negirdėjo ne tik kastižaniškai, bet ir kitos svetimos kalbos, šiandien, atvykę į šį kraštą, taip įsisuko į kastižaniškumo skraistę, kad net dabar ir patys nesupranta, kaip galėjo ir būti .Būtinas ir geras dalykas išmokti to krašto kalbą, kuriame gyveni, bet bloga ir peiktina, kai paniekini savo gimtąją motinos kalbą. Jovalą jauti kalboje ne tik negražu, bet ir neleistina. Nesvarbu, kam patinka, ar nepatinka lietuvių kalba, ja nori ar nenori kalbėti. Mielas Tautieti, gali nekalbėti lietuviškai, atsisakyti lietuvybės, bet atmink viena: tautybė yra įgimtas dalykas, įgertas su motinos pienu, ir nė mirtis jos nuo tavęs neatitolins. Ir karste gulėdamas liksi lietuvis.

Liūdniausias ir skaudžiausias reiškinys —tai jaunoji mūsų karta, augusi ar gimusi Argentinoje. Žymi dalis jaunuolių beveik visai jau nekalba lietuviškai, o kai kurie net išsigdę savyje neapykantą lietuvių kalbai. Žinoma, čia yra kalti tėvai, kurie nepasistengė išmokyti savo vaikų lietuvių kalbos ir įskiepyti savo tolimojo krašto, tėvynės meilės. Žinau, dalis tautiečių yra apsisprendę visam laikui likti Argentinoje, todėl mano, kad sūnui ir dukteriai visai yra nereikalinga lietuvių kalba. Atrodo, čia labai klystamy. Nenoriu įrodinėti lietuvių kalbos senumo, gražumo, skambumo, kad ji studijuojama ir jos mokoma viso pasaulio žymiausiuose universitetuose, bet tik pabrėžti, kad kaip šis karas iškėlė įvairių netikėtumų, mes nežinome taip pat, kas ateityje gali būti. Ar negali ateiti laikas, kada šie jaunuoliai pasibels į savo tėvų gimtosios žemės duris, ir kaip jie prakalbės! Ar nujaučia tėvai tą atsakomybę? Tėvynė visiems pravers duris, bet kam apsunkinti ir apkartinti jaunuolių gyvenimą. Tik reikia bent kiek pagalvoti, ir šis dalykas greitai visiems išryškėja. Pagaliau tautinė savigarba reikalauja mokyti savo vaikus lietuvių kalbos.

Faktas lieka faktu, o mums belieka pagalvoti, kaip sumažinti ar bent kiek išlyginti šiuos lietuvių tautos skaudžius nuostuolius. Mano manymu, geriausia priemonė būtų tikrai lietuviška mokykla (negi lietuvių kolonija negali išlaikyti bent vienos mokyklos!) kursai iš lietuvių kalbos, literatūros, istorijos, ir liaudies universiteto pobūdžio planingos paskaitos. Gerai ir teigiamai jaunimą veikia ir daro jam žymios įtakos lietuviškosios organizacijos. Todėl pageidautina, kad tokiose organizacijose jaunimas ypač dalyvautų (pvz. skautai). Pagaliau yra ir kitokių priemonių ir būdų (neužmirštini ir tėvai), kuriais teks pirmiausia susirūpinti Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Argen t i n o s Skyriui.

Tautinis Ansamblis šoka "Andėjėlę" Lietuvių Salėje Avella nedoje š. metų Vasario 16 proga. Dekoracijos dail. R. Kuprevičiaus. (Foto Pablo).

KULTŪROS KRONIKA

—Generolas R. Schmittlein, švietimo komisaras prancūzų zonoje, Vokietijoje, paskutiniu laiku labai teiravosi lietuvių liaudies dainų, kuriose minimas Napoleonas. Tokių dainų buvo rasta ir jam nusiųsta. Jis tas dainas panaudos studijai. Gen. R. Schmittlein prieš karą yra profesoriavęs universitete Kaune.

—Meno istorikas Jurgis Baltrušaitis gyvena Paryžiuje. Jis yra parašęs prancūzų kalba nemaža veikalų apie Orienta meną, kurio jis yra laikomas vienu iš žymiausių specialistų .

—Dail. P. Lapė iš Švedijos atvyko į Ameriką. Jo atvykimu į ši kraštą pasirūpino žinomoji lietuvių kultūrininkų globėja Pranė Lapienė. Švedijoj dail. P. Lapė pagarsėjo kaipo knygų viršelių dailininkas ir dirbo žymiose švedų knygų leidyklose.

SUGRĮŽIMAS

Tu nebijai manęs, vaikeli? Nebijai?
Ir švilpdamas man iš paskos nebėgi?
Tik pravirom akim plačiai
sustojai čia — prie pat manęs — ir nebijai?
Žiūrėk — per juodą debesį jau vakaras atšliaužia,
ir gatvės žiburys kaip pakaruoklis supas vėjuj.
Girdi — numirėliai dejuoja graudžiai
iš nepašventinto griuvėsių kapinyno,
ten — po žeme — procesijon suėję.

Man pasakyk, vaikeli, šito, miesto vardą,
arba — o ne — netark nė žodžio
ir būk tylus, kaip šių griuvėsių luitai.
Iš jų užgesusių akių manos širdies užguitos
joks atminimų žaibas neperskrodžia...
Tylėk, vaikel... Dėl Dievo, aš prašau —
netark nė žodžio...
Tikrai prieik arčiau
pro šitą miglą tirštą
ir nebijok manęs. Žiūrėk — nė vieno piršto
man ant abiejų rankų nebeliko.
Jie apkasuos kadais prie šovinių metalo
žvarbiam sniege prilipo...
Nors karštas, kaip ugnis, atrodė plienas,
ir gyslom verdanti lava tekėjo — — —
Bet nuostabu, vaikeli, — neskaudėjo
taip geliančiai, kaip vakar dieną,
kai sugrįžau — ak, ne — kai atėjau į šitą miestą
ir ties vaiduokliškuoju gatvės žiburiu sustojau...
Ir nežinau, kodėl man kojos,
su žaizdomis tarpupirščiuos kraujuojančiom
šioj gatvėje sustojo...

Klausyk, vaikut, aš tau paseksiu pasakėlę,
tik leisk tau ant papurusios galvos
uždėt nejautrią ir bepirštę savo ranką — — —
— — — Gyveno trys mažyčiai kitados,
tiesa, ne princai buvo jie, ne karalaičiai
ir nevadavo stiklo kalne užburtos
gražuolės pasakiškų kraičių.

Pro jųjų langą vakarais iš gatvės švietė
vakariam vėjuj besisupąs žiburys
ir Kūčių vakarą Kalėdų senį kvietė
pabelsti į duris.

O jie, virpėdami, kaip židinio ugnelės,
putliom rankytėmis degiojo žvakeles,
kamputy snaudė sau švininiai kareivėliai
ir merkė akį į lėles.

Mergytė taisė šieną prakartėlėj
ir žaidė Kūdikio papurusiais plaukais — — —
— — — Sakyk, vaikel, o tu švininiais kareivėliais
su tais berniukais nežaidei kadais?...

Tu bėgi jau? Palauk! Aš tau tik pasaką norėjau
apie mažyčius tris... Ne čia! Ne šiam mieste!
Ne šitoj gatvėj, ne!
šiam nepašventintam karste —
— griuvėsių kapinyne — jų nebuvo...
Tik nepraverk, burnos, vaikel, maldauju...
Dėl Dievo, nesakyk nė vieno žodžio...
Aš taip sau tik keliauju
vis tolyn. Ir miestai man visi bevardžiai,
ir gatvės kaip sapne...
Vėlu, vaikel... Už kampo ten — kairėj,
tur būt, jau šviečia žiburys,
ir katilėly ant ugnies taip jaukiai murma bulvės,
ir tėtis duonos kvepiančios riekes raikys...
O kai susėsite už stalo — broliai trys,
ir jūs jauniausioji sesuo
paklaus su kuo
buvai šiandieną susitikęs,
tu pasakyk: — keleivis nematytas,
kurs net nežino mūsų miesto vardo...
Dabar palik mane. Man taip čia gera,
Prie šitų akmenų
toksai malonus karštis sąnariuose sklaidos...
jau rankos nebešąla,
kaip ir tada — menu —
prie šovinių metalo...

VLADA PROSCIŪNAITĖ

Tremtyje Esančių Lietuvos Vyskupų

Laiškas Lietuviams Katalikams

(Pabaiga)

Mes jau ne kartą raginome jus, Mylimiausieji, į artimo meilės darbus. Čia norime tą paraginimo žodį jums vėl pakartoti, nes gyvename tikrai sunkius laikus, kada be vienų kitiems vienokios ar kitokios paramos daugelis jūsų brolių ir seserų tikrai patektų į vargiai pakeliamus gyvenimo sunkumus. Į kur, jei ne į tautietį jų akys nelaimėje krypsta?

Kiekvieno pareiga savo artimui padėti, kaip gali ir kiek gali. "Jei turėsi daug, duok apščiai; jei turėsi maža, noriai rūpinkis suteikti maža", mokė kadaise savo sūnų maldingasis Tobijas (Tob. 4,9). Jam bus didelė parama, jei padėsi susirasti darbo, butą, ar savuoju butu bent kuriam laikui su juo pasidalinsi. Dvasiniai vargstantį ir liūstantį pamokyti ir sustiprinti yra dar geresnis darbas. Tikrai gerą darbą savo artimui padarysi jį aprūpindamas gera spauda, jam padėdamas išlikti ištikimam Dievui, savo tikėjimui, Eklezijai. Tik tuo būdu mes įvykdysime Dievo ir artimo meilės įsakymą". Tą įsakymą mes turime iš Dievo, kad, kas myli Dievą, mylėtų ir savo brolį", sako šv. Jonas Apaštalas (1 Jn. 4, 21). Bet toji meilė neturi būti tik tuščias jausmas. Ji turi būti veiksminga, reikale nešanti artimui pagalbą. "Mano vaikeliai, nemylėkime žodžiu, nė liežuviu, bet darbu ir tiesa", sako tas pat Apaštalas (1 Jn. 3, 18). Tai amžinas ir nekintamas Kristaus įsakymas. Kas neturį progos ar negali kitam padėti, tesimeldžia už sielos ir kūno vargšus, už kenčiančius tautiečius.

Kristaus mums paliktas artimo meilės įsakymas ne tik įsako mylėti savo artimą, bet ir nurodo tos meilės būdą bei saiką: mylėti kaip jis mus mylėjo: "Tai mano įsakymas, kad mylėtumėte vienas kitą, kaip aš jus mylėjau" (Jn. 15, 12). Štai kodėl šv. Jonas Apaštalas reikalauja net gyvybės aukos už savo brolius: "Tuo mes pažinome Dievo meilę, kad jis guldė už mus savo gyvybę; ir mes turime guldyti gyvybę už savo brolius" (1 Jn. 3, 16). Mokėkite būti vieni kitiems pakantrūs. "Nešiokite vienas kito naštas ir taip įvykdysite Kristaus įsakymą", sako šv. Povilas Apaštalas (Gal. 6, 2).

Duoti išmaldą, sušelpti stokojantį, remti visokį katalikišką, veikimą-nėra savo turto švaistymas, bet jo sukrovimas dauguje amžinybei. "Parduokite, ką turite, ir duokite išmaldą. Darykite sau maišelių, kurie nepalaikėja, turtą nemažėjantį danguje, kur vagis nesiartina ir kandys negadina", sako Kristus (Lk. 12, 33).

Jei visuomet, tai ypač šiais laikais apie kieno nors religingumą žmonės sprendžia iš to, kaip kas vykdo artimo meilės įstatymą. Ir visai teisingai, nes Kristus yra pasakęs, kad "iš to visi pažins, kad jūs mano mokytiniai, jei turėsite meilę vienas kito" (Jn. 13, 33). Tat nusigręžti nuo artimo varge reiškia nusigręžti nuo Kristaus. "Ką padės, mano broliai, jei kas sakytųsi turįs tikėjimą, bet neturėtų darbų? argi tikėjimas galės jį išganyti? Jei brolis ir sesuo būtų pliki ir stigtų jiems kasdieninio išlaikymo, ir kas nors iš jūsų sakytų jiems: Eikite ramybėje, susišildykite ir pasisotinkite, bet neduotumėte jiems, ko kūnui reikia, ką tai padės, Taip ir tikėjimas, jei jis neturėtų darbų, yra pats savyje miręs". sako šv. Jokūbas (Jk. 2, 14—17). Žiūrėkime, Mylimiausieji, kad dėl stokos veiklios artimo meilės ir mums kas nepritrūktų, jog nesame iš Kristaus mokytinių tarpo.

Mūsų šventa pareiga, Mylimiausieji, priminti jums visus šiuos dalykus, kurie kartais pamirštami arba į kuriuos kartais nekreipiama reikiamo dėmesio ypač šiais didžių pasaulio dvasinių sukrėtimų laikais. Tuo mes tik pildome savo vyskupiškas pareigas, apie kurias yra kadaise kalbėjęs šv. Povilas Apaštalas Efezo eklezijos vyresniesiems: "Žiūrėkite... viso būrio, kuriame šventoji Dvasia pastatė jus vyskupais valdyti Dievo Eklezijos, kurią jis įgijęs savo krauju" (Apd. 20, 28). Mums rūpi jūsų sielų išganymas ir visos Eklezijos gerovė. Mums rūpi, kad lietuvių tauta išliktų ne tik gyva, bet ir ištikima savo katalikiškoms bei tautiškoms tradicijoms, nežiūrint tų didžiausių pavojų, kuriuos tenka išgyventi mūsų tautiečiams išblaškytiems po visą pasaulį.

Tu pavojų akivaizdoje mes, Vyskupai, kviečiame jus laikytis visus vieningai ir ištvermingai, vienas kitą remdami, vienas kitam padėdami. Visų susiklausymas yra didžių laimėjimų laidas, nors kova būtų ir nelengva. Būkite klusnūs savo dvasios vadų žodžiams ir jų paraginimams bei įspėjimams. Petro vairuojamas laivas ir per visas gyvenimo audras laimingai priplauks išganymo uostą, tik stengkitės išlikti tame Petro laive, kuriam neregimu būdu vadovauja pats Kristus; tik jame pasilikdama gali išsilaikyti ir mūsų tauta. Visas jūsų rūpestis tebūnie su Kristumi gyventi ir veikti, o visa kita bus jums savaime pridėta. "Jieškokite visų pirma Dievo karalystės ir jos teisybės, o visa tai bus jums pridėta", sako Kristus (Mt. 6,33). Pasitikėkime Juo ir Jo žodžiu.

Kad mūsų ir visos tautos nelaimė taip ilgai užtrunka, dėl to nepraraskime pasitikėjimo Dievu ir tikėjimo į tautos ir tėvynės laimingesnę ateitį. Ir mūsų ir kitos tautos praeityje yra išgyvenę nemažesnių nelaimių, o tačiau jas pakėlė ir išliko gyvos, kad pasitikėjo Dievu ir nesiliovė pačios stengęsi kovoti, tautą gaivinti sveikai suprastu šeimyniniu gyvenimu.

Kas gali pamiršti senos Israelio tautos istoriją? Kiek ta tauta sena, tiek jos istorija turtinga ir laisve ir garbe ir nelaimėmis ir vergija. Tos tautos Makabiejų laikai yra labai panašūs į šiandieninę mūsų tautos nelaimę. Miršta senas brolių Makabiejų tėvas Matatijas. Pasišaukęs savo sūnus primena visą eilę tautos nelaimių ir kaip pasitikėjimas Dievu, ištikimumas Jo įstatymams visada ją iš nelaimės išgelbėdavo. Užbaigia šiuo paraginimu: "Nusidėjėlio žmogaus žodžių nenusigąskite, nes jo garbė yra purvas ir kirminai: šiandien jis pučiasi, o rytoj jo nėra, nes sugrįžo į žemę ir jo mintys žuvo. Jūs gi, mano sūnūs, būkite drąsūs ir vyriškai elgkitės pagal Dievo įstatymus, nes juose būsite išaugštinti" (1 Mak. 2, 62—64).

Tais pačiais žodžiais ir mes jus raginame. Mylimiausieji: Nusidėjėlio žmogaus šiandieninės galios ir pūtimosi nenusigąskite. Jis žūs, o mes, jeigu su Dievu gyvensime, su Dievu kovosime, laimėsime tautai ir tėvynei laisvę ir garbe. Būkime su Dievu, ir Dievas bus su mumis.

Visiems mūsų Broliams Lietuviams siunčiame nuoširdžius Kristaus Gamimo švečių ir Naujų 1950 metų sveikinimus bei linkėjimus.

Visagalio Dievo Tėvo ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios palaiminimas tenužengia ant jūsų ir tepasilieka visuomet. Amen.

Juozapas Skvireckas,

KAUNO ARKIVYSKUPAS METROPOLITAS
Vincentas Brizgys,
KAUNO AUKZILIJARAS
Vincentas Padolskis,
VILKAVIŠKIO KOADJUTORIUS

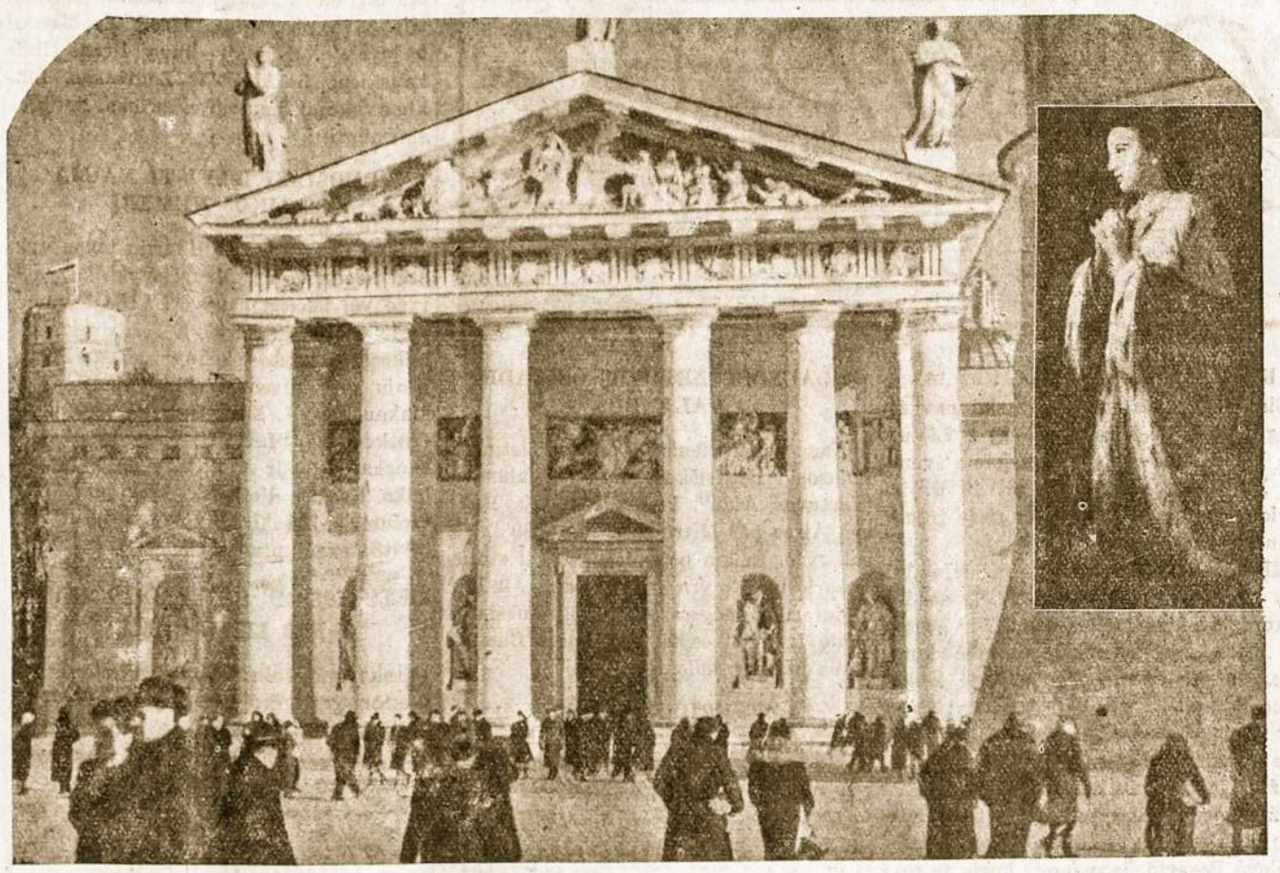

Vilniaus Katedra, kurioje ilsisi šv. Kazimiero palaikai.

ŠV. KAZIMIERAS — YPATINGAS LIETUVOS JAUNIMO GLOBĖJAS

Neseniai iš Romos gautas raštas "Ad perpetuam rei memoriam" (jo išdavimo Vatikane data pažymėta 1948.6.11.), kuriame Šv. Tėvo Pijaus XII vardu skelbiamas Šv. Kazimieras visos Lietuvos jaunuomenės ypatingu Globėju. Su tuo suteikiamos visos liturginės privilegijos švenčiant patrono dieną. (ELI)

VATIKANO ARCHYVAS APIE BARBORĄ ŽAGARIETĘ

Žinomasis Lietuvos istorikas prof. dr. Zenonas Ivinskis, paskutiniu metu gavęs progos pastudijuoti Vatikano archyvus, be kitų svarbių Lietuvos praeičiai pažinti davinių atradęs ir žinių apie šiaurės Lietuvoje laikomą šventąja Barborą Žagarietę. Lauktina, kad profesorius tais įdomiais atradimais pasidalins su skaitančiąja spaudą visuomene. (ELI)

MIŠIOS UŽ ŽUVUSIUS PARTIZANUS

Paskutiniu metu Vokietijoj esą lietuviai kunigai pastebėję vieną įdomų reiškinį; daug žinomų ir nežinomų asmenų iš savo kuklių išteklių skiria mišioms stipendijas, prašydami laikyti mišias už Lietuvoje kritusius partizanus. (ELI)

TAUTOS ŠVENTOJO DIENA

STASYS YLA

Artimiausias ir suprantamiausias tautos idealas yra LAISVĖ IR NEPRIKLAUSOMYBĖ. Viena ir antra yra vaisius tų pastangų, tų fizinių bei dvasinių jėgų, tų asmeninių ir bendruomeninių aukų, kurias tauta sudeda. Visa tai reikalauja žmonių, reikalauja jų jėgos ir valios, tikėjimo ir pasiaukojimo.

Kartais vienas žmogus įkūnija savy visus tautos troškimus ir pastangas, Kartais vienas žmogus nubrėžia kelius į tautos idelą. Kartais vienas žmogus savo pavyzdžiu įkvepia jėgos ir valios, tikėjimo ir pasiaukojimo.

Kiekviena beveik tauta turi tokių žmonių, tokių nemirštančių švyturių. Prancūzams tokios yra Genovaitė ir Joana d'Arc. Vengrams — karalius Steponas. Čekams — karalius Vaclovas, britams — karalius Eduardas, norvegams ir švedams — karalius Olavas, danams — Kanutas. Visi jie ne tik tautos ir vlastybės didvyriai, bet ir ŠVENTIEJI. Jų dienos yra tautos dienos, šventosios dienos. Tų dienų šventėje susilieja tautinis - valstybinis ir dvasinis -- religinis iškilmingumas.

Lietuviams tokia diena yra KOVO 4-TOJI. Tai valstybininko ir šventojo diena. Šią dieną mūsų tauta prisimena šventojo budėjimą jos likimo keliuos, prisimena stebuklingą jo globą. Tauta prisimena, kad iš jos išaugo vaisius, kurs iškilo viršum laiko, kurs neša su savimi jos vardą, kurs atstovauja jai prieš amžinąjį sostą.

Šventasis yra nemarus tautos dvasios simbolis. Jis įrašytas ne tik tautos istorijoje, ne tik jos legendose, bet svarbiausia — jos tikėjime. Nes tautai nemiršta tas, kas miršta dėl jos pasiaukojęs. Dar labiau nemiršta tas, kas mirša vykdydamas ne tik tautos, bet ir Aukščiausiojo valią.

Šventasis Kazimieras yra tokio nemarumo reiškėjas. Per keletą metų tvarkydamas Lietuvos reikalus, jis sukuria tur būt vienintelį mūsų istorijoje valstybininko-asketo pavyzdį. Jis parodo dvasios stiprybės persvarą prieš fizines galias. Jis iškelia gėrį aukščiau beatodairinės politikos. Politiką jis palenkia moralei.

Žemiškoji jėgos politika yra neišvengiama blogybė. Be jos sunku tautai išsiversti. Tačiau jėga yra kaip dviašmenis kardas — kartais išugdo tautos didybę, kartais ją pražudo. Politinė aistra, valdymo aistra nuveda tautą į kraštutinumą. Ir reikia askėtinio, dvasiškai herojinio politikos prado. Reikia, kad dvasios persvara budėtų prieš jėgą, ją moralės idealui palenktų. Tokios politi- Šv. Kazimieras. Jo politika buvo ne naukos, tokio politiko idealą mums teikia dos, ne garbės, bet tiesos ir teisingumo, gėrio ir bendrosios gerovės politika.

Kova dėl šios ŠVENTOS politikos yra pati gilioji KOVO 4-TOSIOS šventės mintis. Šventasis pats kovojo; su piktu savy ir valstybės gyvenime; kovojo su svetimais dievais, nešamais mūsų tautai iš rytų. Jis kovojo ir kaip stebuklingas karys, vadovaudamas po savo mirties Lietuvos karių žygiui prieš rytų priešą.

Dvasia apvaisina tikrąjį karingumą. Asketizmas apvalo kiekvieną kovą nuo išrokavimo ir ambicijos, nuo skriaudų ir žiaurumo. Šventumas iškelia dvasinių ginklų vertę ir patiems fiziniams ginklams suteikia aukštesnės prasmės. Šventasis kovoja visada — net miręs, net šimtmečiams praėjus. Ir niekas taip gerai nesuvokia, kas yra kova be atvangos, kaip valstybininkas asketas ir šventasis, kuris toje kovoje pats save sunaikina. Jo kova pasidaro pašvęstoji kankinystė.

Štai kuo mūsų Šventasis išreiškia ir simbolizuoja visos tautos šimtmečiais dėtas ir šiandieną dedamas kankinių aukas. Kovo 4-tąją sueina tos aukos į Šventojo Tautos Globėjo altorių, kad per jo užtarimą būtų paaukotos Tautų Viešpačiui. Nes Dievo rankose yra duoti tautai PERGALĘ, o mūsų uždavinys KOVOTI gerą, teisingą ir herojinę kovą — tokiu tikėjimu ir pasiaukojimu, kaip Šventasis Kazimieras.

KOKIA BUS ARTIMIAUSIOJI ATEITIS?

Šių metų pirmajame "Laiko" numeryje buvo paduota eilės žymių vyrų pasisakymai tuo klausimu. Įvairūs tie pasisakymai, o tikrumoje gali buti tik vienas atsakymas: ateitis bus tokia, kokie bus žmonės, o žmonės bus toki, kokiais jie save skaitys, nes pasaulį galų gale valdo idėjos. Per pora šimtmečių eilė vyrų, kurie dėl šiokių ar tokių priežasčių buvo linkę žiūrėti i save tik kaip į mėsos gabalus, kaip įmanydami įtikinėjo kitus, kad jie esą tik mėsos gabalai, tik medžiagos krūvos ,tik bezdžionės, nuo kurių dėl kokios karštligės tik plaukai nusmuko. Ir žmonių masės išlėto pradėjo persiimti tokia žmogų baisiai žeminančia mintimi. Neišvengiamų pasekmių nereikėjo ilgai laukti: žmogus — gyvulys natūraliai tampa visokiariopu beverčiu vergu, su kuriuo stipresnysis nė kiek nesiskaito. Ir despotizmas, vergija tęsis tol, kol į žmogų bus žiūrima tik kaip į geriau ar blogiau organizuotos medžiagos krūvą.

Nereikia būti nei pranašu, nei mokslo garsenybe, kad numačius, jog sumaterializėjusi žmonija tegali būti geležine lazda valdoma ir atominių bombų naikinama. Nieko nėra nei pavieniam žmogui nei visai žmonijai sverbesnio, kaip aiškus įžvelgimas į tai, kas iš tikrųjų yra žmogus — ar tik amžinai banguojančios medžiagos trumpalaikis žiedelis, ar nemirtinga amžinosiomis vertybėmis besimaitinanti siela? Ir atsakymas į tą pagrindinį klausimą nėra sunkus, jeigu tik žmogus neužsideda sau kokių regėjimą aptemdančių akinių, kurie gali būti įvairiausios kilmės.

Norėčiau pagelbėti skaitytojui išsiaiškinti šį klausimą, tik dėja čia tenka susidurti su tokiu padaru, kurs vadinasi redaktorium ir kuris yra sudarytas iš dviejų priešingų jėgų: noro, kad kas nors būtų parašyta, būtų išaiškinta, ir iš nenoro, kad tas aiškinimas užimtų daugiau vietos. Redaktorius yra tarsi senovės Egipto karalius, kurs iš matematikos profesoriaus reikalavo trumpo "karališko" kelio į matematikos pažinimą. Kaip anas matematikas turėjo pasakyti karaliui, jog nėra karališko kelio į matematiką, taip tenka ir rašytojui pasakyti redaktoriui, jog keliais trumpais posakiais svarbių gyvenimo klausimų negalima išgvildenti.

Kaip gamtininkas ir filosofas nerėčiau patiekti eilę straipsnių pagrindiniais pasaulėžiūros klausimais. Kad sustiprinus mano poziciją redaktoriaus atžvilgiu, prašyčiau skaitytoją parašyti ar pasakyti redaktoriui, kokių ir kokio išsamumo (ilgumo) straipsnių jie norėtų minimais klausimais.

Dr. J. Mačernis.

ADOLFAS KAUŠINIS

Senas Montevideo gyventojas Adolfas Kaušinis yra šito "LAIKO" nr. Garbės Leidėjas. Gimęs Rudasos km., Malėtų valsč., Utenos apskr. ūkininkų šeimoje, 1920 m. įstojo į Lietuvos kariuomenę kaip tik tuo metu, kai pašonėje garsieji Giedraičių mūšiai. Tais pačiais metais persiskėlė gyventi į Kauną ir jame gyveno iki emigracijos į Urugvajų. Kaune tuojau pradėjo lankyti elektrotechnikos mokyklą, suaugusiųjų gimnaziją ir galop aukštesniąją technikos mokyklą Mickevičiaus gatvėje. Dirbo Kauno telefonų stotyje kaip elektrotechnikas.

1929 m. išvyksta į Montevideo. Pirmuosius tris metus lanko Montevideo Escuela Industrial elektrotechnikos skyrių. Gerai išlaikęs baigiamuosius egza-

minus, gauna visas elektrotechniko teises ir visą laiką dirba savo srityje. Nuo 1934 m. dirba savistoviai. 1946 m. su bendrininku (socium) įsteigia elektrotechnikos įmonę "IMAN". Užsiima taip pat namų statyba ir jų įrengimu.

Be savo tiesioginio profesinio darbo p. A. Kaušinis neužmiršta lietuviško patriotinio darbo. Lietuvoje jis visą laiką priklauso prie pirmojo Putvinskio vardo šiaulių būrio. Montevideo mieste visą laiką aktyviai dalyvauja patriotinėse tautinėse organizacijose, ypačiai jaunimo organizacijoje "Mūsų Pastogė". Šiuo metu yra vienas aktyviausių Urugvajaus Lietuvių Kultūros Dr-jos narių ir yra visų mielai laukiamas kaip šviesus, susipratęs, teisingas ir malonus lietuvis patriotas.

Reikšdama nuoširdžią lietuvišką padėką, "LAIKO" Redakcija ir Administracija linki savo naujajam Garbės Leidėjui daug asmeniškos laimės ir ištvermės pirmosiose kovotojų eilėse už naują Tėvynės laisvės rytojų.

KAIP MINĖJOME VASARIO 16

Šiais metais Rosario lietuviai pavyzdingai atšventė Vasario 16 d. — Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo šventę. Minėjimas įvyko vasario 19 d. ir susidarė iš dviejų dalių: religinės ir civilinės.

RELIGINIS minėjimas prasidėjo 11 val. Saladillo bažnyčioje, N. S. de la Merced. Šventas Mišias atlaikė ir šventei pritaikintą pamokslą pasakė kun. Kaz. Vengras M.I.C. Jis priminė kiekvieno lietuvio ir kataliko pareigas: "Visur ir visada būk lietuvis. Gyvas tikėjimas apsaugos lietuvį nuo palūžimo ir grąžins laisvę Tėvynei." Pamaldų metu gražiai giedojo dar tik ką susikūręs moterų ir vyrų choras. Tai buvo didelė naujovė Rosario lietuviams, kurie ir toliau linki šiam chorui giedoti visų mėgiamas giesmes lietuviškose pamaldose.

CIVILINIS minėjimas įvyko tuojau po pamaldų parapijos sode, papuoštame Argentinos ir Lietuvos vėliavomis. Minėjimą atidarė pirmininkas K. Liutkevičius. Minėjimo programą pravedė kun. Kaz. Vengras M.I.C. Po Argentinos ir Lietuvos himnų ir po bendros maldos sekė nuotaikingos vaišės. Skambėjo mūsų brangios lietuviškos dainos, paįvairinamos Dianos Zakevičiūtės, Nijolės Papečkytės ir J. Kalainio deklamacijomis. E. Ivaškevičiūtė dainavo solo. Sveikino Saladillo parapijos klebonas kun. Carlos, lenkų atstovas kun. E. Gaveskis (savo kalbą pradėjo lietuviškai, baigė ispaniškai), ukrainiečių atstovas kun. D. Popenecznyj ir latvių atstovas kun. J. Grišans. Paskutinis kalbėjo p. J. Papečkys.Laikinosios šv. Kazimiero valdybos nariai ir tvarkdariai buvo pasipuošę lietuviškų spalvų juostomis. Dainoms vadovavo R. Šimanauskienė ir A. Švarlys. Nemažą pasisekimą turėjo varžytynės, kurias pravedė p. B. Sinauskas.

Visiems šventės dalyviams buvo išdalintas paskutinis "LAIKO" nr. susipažinimui.

Rosario lietuviai savo Tautos šventę yra labai patenkinti ir laukia daugiau tokių jaukių patriotiškų parengimų.

PIRMOJI AUKA

Nors dar nepreita prie žemės pirkimo naujai lietuviškai parapijai, bet žmonės labai domisi tuo reikalu. Todėl nors dar ir nerenkamos aukos tam tikslui, bet fondui jau davė pradžią Marija ir Jonas Balsiai, paaukodami $ 50. Abu yra susipratę lietuviai, jau kelinti metai einą didelio 6 aukštų namo prižiūrėtojų pareigas pačiame Rosario centre.

LANKO KOMERCINĘ MOKYKLĄ

Nelida Švarlytė sėkmingai tęsia mokslus Rosario miesto komercinėje mokykloje. Mokslas sekasi gerai. Džiugu, kad lietuviai vis daugiau moka įveirtinti mokslo reikšmę ir leidžia savo vaikus įvairių specialybių mokytis.

KĄ VEIKIA ROSARIO LIETUVIAI

K. Liutkevičius ir K. Sadukas yra plačiai pažįstami geri siuvėjai. Vitas Vyšniauskas turi moderišką rūbų valyklą. K. Rakutis sumaniai veda savo paties nuosavą krautuvę. K. Kalainis ir P. Užkurys (šis pastarasis Pueblo Nuevo rajone) taip pat turi nuosavas krautuves. P. Lelis jau kelinti metai turi nuosavą geležies reikmenų krautuvę (ferreteria). P. Sabulis pačiame miesto centre turi baldų krautuvę. Dar tūlas lietuvis, kurio pavardės tuo tarpu negaliu tiksliai atsiminti, turi krautuvę "Despensa Lituania". A. Švarlys Saladillo rajone turi puikiai įrengtą krautuvę (almacen). J. Budriūnas Rosario priemiestyje turi valgomųjų prekių krautuvę. J. Šimkus taip pat turi krautuvę. V. Ziulpa ir M. Klimas miesto centre turi nuosavas valgyklas. Kaip matome, visose šakose netrūksta lietuvių.

SKAMBĖS VESTUVIŲ VARPAI

Abidvi sesutės Eugenija ir Janė Budriūnaitės netrukus rengiasi stoti į moterystės luomą. Šiuo metu juodvi dirba "Swift" skerdyklų raštinėse, eidamos atsakingas pareigas. Jųdviejų sužadėtiniai yra lietuviai jaunuoliai Jokantai. Abi gimusios jau Argentinoje, bet gerai vartoja lietuvių kalbą. Linkime gražios ateities!

KLAUSOSI LIETUVIŠKOS RADIO VALANDOS

Kas sekmadienis Rosario lietuviai klausosi lietuviškos Radio Valandos "Lietuvos Aidų", kuri girdima iš Buenos Aires per Mitre stotį nuo 8.30 iki 9 val. ryto. Reikia pažymėti, kad ši stotis Rosario mieste yra gerai girdima, ir lietuviai labai mėgsta klausyti pranešimų, dainų ir muzikos iš veikliosios Buenos Aires lietuvių kolonijos.

ATSKRIDO GARNYS

Veronika ir **Adolfas Palaikiai** laimingai sulaukė savo pirmosios dukters Elzės Agnietės. Ilgai nelaukdami pakrikštijo savo pirmagimę N. S. de Merced bažnyčioje. Kūmais buvo Pranė Baikauskienė ir Alfonsas Zagreckas. Linkime naujai lietuvaitei sveikai ir gražiai augti.

RUOŠIASI IŠLEISTI NAUJĄ "LAIKO" NUMERĮ

Šiuo metu Rosario lietuvių tarpe vyksta didelis vajus. Mat čionykščiai pasiryžo vėl išleisti naują "LAIKO" numerį ir tuo būdu įsirašyti į šito įdomaus laikraščio garbės leidėjų eilės. Pastoruoju metu prenumeratą atnaujino: P. Makauskas, A. Švarlys, J. Papečkys, K. Liutkevičius. "LAIKUI" aukojo: V. Makauskas $ 20 ir J. Vajaga $ 15. Iki šio laiko **Rosario lietuviai yra sukėlę su viršum $ 700 "LAIKUI" paremti!** Bet tai tik graži pradžia!

LIETUVIŠKOS PAMALDOS ROSARIO LIETUVIAMS

Kiekvieną sekmadienį vyksta Buen Pastor koplyčioje, Laprida ir Virasoro gatvių sankryžoje (aukštuma: San Martin 2800).

Pradžia: 10.15 val.

Montevideo Lietuviai

VASARIO 16 URUGVAJUJE

Montevideo lietuviai, išvien su Lietuvos Pasiuntinybe P. Amerikai ir su mūsų draugais svetimtaučiais, Vasario 16 šventė plačiai ir reikšmingai.

Liet. Kultūros Draugijai vadovaujant, visuomeninis Lietuvos 32 metų nepriklausomybės paskelbimo minėjimas įvyko vasario 11 d. kino Selecto salėje. Čia entuziastingai buvo išgirstas Ministro Dr. K. Graužinio žodis apie padėtį tėvynėje ir tvirtas pareiškimas vilties, kad, sprendžiant iš tarptautinių įvykių, Lietuvai laisvės dienos jau netoli. Su ypatingu dėmesiu buvo sutiktas nuoširdaus lietuvių draugo P. Martinez Bersetche sveikinimas. Urugvajiečių vardu palinkėjęs Lietuvai kuo greičiausiai atgauti laisvę, Lietuvių-Urugvajiečių Kultūrinės Sąjungos pirmininkas ragino lietuvius būti ypač vieningais ir pakartotinai pasmerkė tokius vienybės ir rimto darbo ardytijus, kaip liūdnai pagarsėjusį Gabrio "ministrą" P. Š.

K. Čibiras pasiūlė rezoliucijos forma ispanškajai spaudai perduoti Urugvajaus lietuvių nusistatymą Lietuvos laisvės vadavimo ir gynimo byloje. Šis pareiškimas vėliau buvo atspausdintas keliuose Montevideo dienraščiuose, jų įtakingiausiame "El Dia" tai pat. Buvo gausiai susirinkusiai visuomenei paaiškintas ir čia pat pradėtas vykdyti Tautos Fondo vajus.

Argentinos lietuvių vardu sveikino "Laiko" redaktorius kun. Dr. P. Brazys. Patriotinių minčių pareiškė ir Jul. Jazauskas.

Meninėje dalyje gražiai pasirodė mokyt. Stanevičienės parengtas vaikų choras, baletas ir deklamatoriai. Vaizdelį iš Lietuvos partizanų būties suvaidino keturi broliai Štendeliai su Grėbliūnu. Jų vaiskios dainos priminė tėvynės girias. Iš Buenos Aires šventei atvykęs Šiaulių teatro dramos artistas Juozas Valentinas įscenizavo vaidilą su jaudinančia mažai mergytai pasaka apie artėjantį tėvynei laisvės saulėtekį.

Minėjimas praėjo gyvai, rimtai ir tvarkingai.

Vasario 12 d. buvo už Lietuvą pamaldos, kun. St. Grigaliūno atlaikytos. Dalyvavo Lietuvos Ministras P. Amerikai Dr. K. Graužinis su savo bendradarbiais ir kitų kompatriotų būriu.

Vasario 16 specialiais straipsniais Lietuvą ir jos tragiškas kovas prisiminė dienraščiai "El Bien Publico" ir "El Diario Espanol". Radio bangomis lietuviškos dainos ir mintys skambėjo iš dviejų stočių: CX 26 Radio Agronomia skyrė 20 minučių ir CX 16 Radio Carve visą pusvalandį. Šioje galingoje stotyje lietuviškas pusvalandis jau nebe pirmą kartą. Šiemet, Lietuvių-Urugvajiečių Kultūrinei Sąjungai vadovaujant, kalbėjo Lietuvos Ministras, sąjungos pirmininkas P. Martinez Bersetche ir įžymus intelektualas prof. Victor Dotti. Pažymėtina, kad šis Lietuvos draugas jau prieš porą metų išleistoje savo knygoje "La agonia del hombre" labai plačiai citavo Veraxo knygas apie bolševikų siautėjimą mūsų tėvynėje. Jo turinga paskaita tektų atpasakoti atskirai.

Šventės proga Lietuvos Pasiuntinį Dr. K. Graužinį asmeneniu apsilankymu sveikino Užs. R. Ministerijos protokolo šefas don Fermin Carlos de Yeregui, Jung. Amerikos Valstybių Ambasadorius su diplomatiniu personalu, Šv. Sosto Nuncijus, Belgijos, Latvijos ir kitų šalių ministrai.

K.

LAISVŲJŲ URUGVAJAUS LIETUVIŲ BALSAS

Urugvajaus lietuvių kolonija, vasario 11 d. gausiai susirinkusi į savo didelę šventę paminėti Lietuvos nepriklausomybės 32 metų sukakties, laiko savo patriotine ir demokratine pareiga viešai pareikšti, kad:

a) Vasario 16, kiekvienam lietuviui brangioji diena, nelaimei, ir šiemet dar tebėra sovietinės okupacijos, didelių tautos kančių ir pasibaisėtino genocido — tautos naikinimo — ženkle;

b) kai skelbiamos Žmogaus teisių ir panašios deklaracijos, tuo pačiu laiku Sovietų Sąjunga planingai ir skubotai vykdo lietuvių ir jų kaimynų naikinimą, ištremdama į vergiją šimtus tūkstančių nekaltų žmonių;

c) griežtai protestuodami prieš žiaurias deportacijas, kitas neteisybes bei skriaudas, Urugvajaus lietuviai, kartu su savo broliais patriotais visame pasauly, su tautiečiais tremtiniais ir ryžtingai kovojančiais Lietuvos partizanais, pasižada visomis įmanomomis priemonėmis kovoti tol, kol jų senoji garbingoji tėvynė vėl bus laisva ir nepriklausoma.

Lietuviai tiki, kad pasaulyje negalės ilgai viešpatauti smurto ir apgaulės politika, kuri pusę Europos senų ir aukštos civilaizacijos šalių norėtų paversti paprastomis vergų imperijos provincijomis.

Šia proga lietuviai giliai dėkoja Urugvajaus ir kitų demokratinių šalių vyriausybėms ir tautoms už nepripažinimą smurtu ir klasta įvykdytos Lietuvos okupacijos ir už moralinę parama jiems šioje sunkioje kovoje su viso laisvojo ir civilizuoto pasaulio priešu — raudonuoju imperializmu.

LIETUVIŠKA ĮMONĖ MONTEVIDEO CENTRE

Pačiam Montevideo centre p. Antanas Jankus jau nuo 1943 m. turi didelę drabužių ir skrybėlių valymo bei dažymo įmonę "ANDES". Klijentūra yra labai didelė, nes darbas atliekamas pagal naujausius metodus moderniškomis mašinomis. Visą laiką dirba keletas samdomų darbininkų. Kilęs iš Šniūraičių km., Radviliškio valsč., Šiaulių apskr., A. Jankus 1930 m. atvyko į Montevideo. Būdamas susipratęs lietuvis ir nuo pat pradžios "LAIKO" prenumeratorius, p. A. Jankus yra aktyvus U. L. Kultūros Dr-jos narys ir dažnai sušelpia pagalbos reikalingus tautiečius, ypačiai tremtinius, parūpindamas jiems reikiamų drabužių.

NAUJAS TAKSIMETRISTAS LIETUVIS

Mikas Lelešius, neperseniai bolševikų nažudyto partizanų kunigo Justino Lelešiaus brolis, pirko naują automobilį "Hudson" firmos. Šiuo metu eina taksimetristo pareigas 8 de Octubre ir J. Sibilis gatvių sankryžoje. M. Lelešius yra kilęs nuo Marijampolės.

STUDIJUOJA MEDICINĄ

Pranas Tamošiūnas ir Leonardas Viršauskas sėkmingai tęsia medicinos studijas. Abu yra susipratę lietuviai, gyvai dalyvauja lietuviškajame gyvenime. Kolonija džiaugiasi netrukus turėsianti du gabius gydytojus lietuvius.

Moterų PASAULIS

MOTERŲ PATARIMAI VYRAMS

Saugok namų ramybę ir nepasakok žmonai visų savo patirtų nemalonumų.

Visada būk nusiskutęs.

Nepradėk ginčų su žmona kitų žmonių akivaizdoje. Niekam nėra malonu būti šeimos nesantaikos liudininku.

Neužpuldinėk žmonos, kad kelnės nesuprosytos, kad sagos neįsiūtos, kad kažkur dingo apykaklės sagutė ir pan. Jau seniai esi perauges tą amžių, kada buvai reikalingas auklės.

KAIP IŠIMTI ŽOLĖS DĖMES

Vasarą dažnai tenka iškylauti atviroje gamtoje ir nė nepasijunti, kaip atsiranda žalios žolės dėmės. Tokias dėmes iš bovelninių drabužių lengva išplauti su sūriu šiltu vandeniu. Galima taip pat sausą skudurėlį suvilgyti spirite ir valyti (ypačiai vilnonius drabužius).

NUOŠIRDUMAS...

Žmona: Ką tu darytum, jeigu aš numirčiau?

Vyras: Tą pat, ką ir tu.

Žmona: Ot, nedorėlis! Aš taip ir maniau!

★

—Kokiems galams tu iš savo kaimyno skclinies smuiką ir dar nuomą moki? Juk tu visai nemoki groti.

—Bet matai, kol smuikas pas mane, tai ir jis negali groti!

Lietuvaitės neša vainiką prie San Martin kapo Bs. Aires š. m. vasario 16 d.

LIETUVIŠKAS PENSIONAS

Juozas Ramonas jau nuo 1939 m. Juan Carlos Gomez gatvėje (nr. 1366) nuosavuose namuose laiko lietuvišką pensioną pačiame Montevideo centre. Gimęs Skutenų km., Joniškio valsč., Šiaulių apskr., 1925 m. atvyko į Montevideo ir jau 1927 m. įsisteigė čia nuosavą. krautuvę, o kiek vėliau ir valgyklą. Dabartinis p. J. Ramono pensionas yra mėgiama vietos lietuvių užeiga. Būdamas sąmoningas ir susipratęs lietuvis, jau nuo seno priklauso U. L. Kultūros Dr-jai.

ŠVENTĖ SUKAKTUVES

Lietuviškais bičiulių pobūviais buvo atžymėtos sekančios sukaktuvės:

Vasario 6 d. Elenos ir Juozo Miklovių sūnaus Ričardo Valdemaro gimtadienis.

Vasario 16 d. pp. Gumbaragių sūnaus Eduardo metinės.

Vasario 7 d. Marijos Miklovaitės Balčytienės 50 metų amžiaus sukaktis. Taip pat buvo šventiškai atžymėtos ir p. Antano Račkausko, kolonijoje plačiai žinomo dažytojo gimtadienis. Visiems sukaktuvininkams linkime daug asmeninės laimės ir sėkmės jų gyvenime.

Arvydas

ATOSTOGAUJA

Liuda Bieleškevičiūtė Miniauskienė su dukromis Margarita ir Alicia vieši pas savo brolį ir sesutę p. Polą Rimšienę Brazilijoje.

LIETUVIŲ KOLONIJA "WILSON"

Apie 46 km. nuo Montevideo yra gražių ūkių kolonija "WILSON", kurioje gyvena nemažas būrys lietuvių ūkininkų, kaip antai: Kazimieras ir Emilija Jazulėnai, Ignas ir Veronika Kaluževičiai, Juozas Kaluževičius, Ignas Jankauskas, Kostas Vilčiauskas. Jie visi turi čia pavyzdingai vedamus savo ūkius su gražiai įrengtomis sodybomis. Visi jie turi ir sunkvežimius (kamijonus) produktams į mestą pristatyti. Pažymėtina, kad jų visų vaikai gražiai kalba lietuviškai. Čia yra ir pora lietuvių kalvių: Justinas Šlekys ir Richardas Fetingis. Jiedu abudu turi moderniškai įrengtas kalves. Dar pažymėtina, kad p. I. Jankauskas turi gražių lietuviškų plokštelių ir dainų.

A. K.

ATIDARĖ BATŲ DIRBTUVĘ

Jonas Vitkevičius persikėlė į naują butą c. Constituyente 1901, kur atidarė nuosavą batų dirbtuvę.

PASITRAUKĖ IŠ VICEPIRMININKO PAREIGŲ

J. Miklovis Daukšys, dvejetą metų ėjęs U. L. Tarybos vicepirmininko pareigas, iš tų pareigų pasitraukė š. m. sausio mėn.

PADĖKA

Reiškiu nuoširdžią padėką Urugvajaus Lietuvių Kultūros Dr-jos pirmininkui p. A. Braziui ir visiems tautiečiams, kuo nors prisidėjusiems prie mano atvykimo į Vasario 16 minėjimą Montevideo mieste. Jūsų gyva tėvynės meilė ir lietuviškas vaišingumas paliko manyje neišdidomą įspūdį, kurio niekuomet neužmiršiu.

Aktorius Juozas Valentinas

LIETUVIS SODRE TEATRE

Olimpia Stabinskas eina atsakingas dekoratoriaus pareigas Sodre teatre, kuris yra antrasis savo didumu Montevideo teatras.

PROGRESUOJA

Teklė Stankūnaitė Kriugždienė pirko 8 ha ūkį prie Camino Maldonado. Kilusi iš Lygumų parapijos, jau 25 metai gyvena Urugvajuje. Neseniai jai nusišypsojusi laimė net per valstybinę loteriją.

LIETUVIŠKOS PAMALDOS URUGVAJUJE

vyksta antrais mėnesio sekmadieniais, 10 val., Švenč. Jėzaus ir Marijos Širdžių parapijoje, c. Posolo 4025, dvi ir pusė kvadros nuo av. Gral. Flores.

Iki čia privėža visos susisiekimo priemonės, kurios eina per av. Gral. Flores Hipodromo Nacional kriptimi. Tran. 28 ir omn. 156 priveža arčiau; gi iš ceriškio omn. Nr. 210 reikia išlipti av. Gral. Flores y Cno. Corrales, viena kvadra prieš c. Posolo.

Sportas

V. CIESLINSKAS NULĖMĖ URUGVAJAUS PERGALĘ BUENOS AIRESE

Vasario 11 ir 12 dd. Buenos Airese susitiko Urugvajaus rinktinė krepšinio komanda (Seleccionado Uruguaya) su tautine Argentinos krepšinio rinktine dėl garsiosios "Juan Antonio Collazo" taurės. Kova buvo nepaprastai atkakli, ir urugvajiečiai pirmą kartą pralaimėjo pasėkme 36:33. Tačiau antrą kartą rungtynes laimėjo pasėkme 39:33. Urugvajaus rinktinėje svarbiausieji žaidėjai buvo lietuviai Viktoras Cieslinskas ir Leonas Slažinskas Rungtynių metu nuolat girdėjosi sutartiniai balsai "Cieslinskas, Cieslinskas!", nes šis mūsų tautietis yra gerai pažįstamas ir Buenos Aires publikai. Žinovai tvirtina, kad nepaprastai atkaklus ir apgalvotas Cieslinsko žaidimas nulėmė rungtynes Urugvajaus naudai.

Berisso Lietuviai

VASARIO 16 BERISSE

Berisiečiai Vasario 16 atšventė vasario 26 d., sekmadienį. Ta proga vietos parapijos bažnyčioje buvo iškilmingos pamaldos, kurias atlaikė kun. Dr. K. Černiauskas M.I.C. Pamaldų metu giedojo iš Bs. Aires nuvykęs Šv. Cecilijos choras. Po pamaldų įvyko civilinis minėjimas "Mindaugo" Dr-jos patalpose. Po atitinkamų kalbų ir sveikinimų, meninę programą išpildė Šv. Cecilijos choras, komp. V. Rymavičiaus vadovaujamas. Minėjimas baigtas kepsnio (asado) vaišėmis.

UOLI VEIKĖJA

Ona Glemžienė, "Mindaugo" draugijos narė ir Tremtinių Vaikams Šelpti Moterų Komiteto Berisso skyriaus kasininkė, po sunkios operacijos jau grįžo iš sanatorijos ir gyvena savo namuose. Susipratusiai lietuvei katalikei linkime greitai sustiprėti ir vėl įsijungti į visuomeninį Berisso kolonijos gyvenimą.

M. K. P.

PASITRAUKĖ IŠ "MINDAUGO" DR-JOS VALDYBOS

Dėl susidariusių aplinkybių š. m. sausio pabaigoje iš Lietuvių Katalikų Savišalpinės "MINDAUGO" dr-jos valdyboje eitų pareigų pasitraukė M. Tamoliūnas ir V. Stundžia.

PAIEŠKOJIMAI

Paieškomas JURGIS ir JONAS UPERMANAI, kilę iš Tauragės apskr., Juodpetrių km. Ieško sesuo.

Paieškomas PRANAS ŠLEKYS, kilęs ir Kretingos apskr., Vevirženų valsč. Ieško brolis. Žinantieji apie juos prašomi pranešti "LAIKO" Redakcijai.

Dr. Charles M. Smart
PIRMAEILIS DANTISTAS
Lietuvių draugas
Córdoba 991, 2 piso Dep. B, Capital
T. E. 31-7060

PRITYRUSI MODISTĖ
Onutė Zupkienė
Gral. Aguilar 1253 Montevideo

FOTO EMILIJA
Atliekami įvairūs foto darbai
Emilija Jasiukynienė
Savininkė
NOGOYA 2969
Villa del Parque T. E. 50-7319

BALDŲ FABRIKAS
Gaminami visų rūšių ir stilių baldai
Antanas Girdauskas
Savininkas
Hernandarias 1721, Buenos Aires

ELEKTROS INSTALACIJA
Namuose ir dirbtuvėse. Įvairių elektrinių prietaisų bei motorų taisymas
P. Mačernis
Isletas 3865 4 de Junio

KĖDŽIŲ FABRIKAS
Atlieka įvairius užsakymus ir pristato į namus. - Didelis pasirinkimas.
Juozas Juška
Savininkas
R. GUTIERRES 1948
Avellaneda T. E. 22-5137

LIETUVIŠKAS KĖDŽIŲ FABRIKAS
Gaminamos tvirtos ir stilingos kėdės pagal užsakymą: viešbučiams, kavinėms, raštinėms, krautuvėms ir privatiems butams
Bronius Eidukonis
Savininkas
Salta 265, Sarandi. T. E. 22-5461

VITRINŲ FABRIKAS
Įvairiausi moderniški įrengimai vaistinėms, drabužių parduotuvėms, barams ir t. t.
Savininkas
Kazimieras Kaminskas
Trelles 1545-47
Buenos Aires. T. E. 59-3675-1918

Diplomuota Modistė
Magdalena Tumosienė
Priima įvairius sezoninius ir proginius užsakymus
Sarmiento 510 Avellaneda

Dr. Med. Juozas Gintyla
Žinomas išijų (ischiatica), reumato ir artritis ligų specialistas, išgydąs visas šių ligų formas jo paties dar Lietuvoje išrastu gydymo metodu, prieš pora metų atvykęs į Argentiną ir jau gavęs visas gydymo teises, priima ligonius garsaus gyd. Dr. E. Cantilo konsultoriume
Av. M. Quintana 587
Buenos Aires T. E. 41-2714
kasdien 15—19 val.,
šeštadieniais 10—13 val.

Pirmaeilis Moterų Grožio Salonas
KIRPYKLA "LA RUBIA"
Savininkė:
Ona Kasparienė
SOLER 3441
Buenos Aires T. E. 79-2528

LIETUVIŠKA DUONOS KEPYKLA
"EUROPA"
Kepama įvairių rūšių lietuviška duona. Pardavimas vietoje ir su pristatymu į namus. Priimami užsakymai įvairių švenčių ir iškilmių paruošimui
Jonas Motekūnas
Savininkas
Curupayti 230-32, Gerli, Avellaneda
T. E. 241, Lanus 0933

FUNDICION PRADO
Fundición de Bronce Mecanico, Aluminio y Herrajes en General. Sección Mecanica y Estampados. Matrices de todas clases y para toda Industria
Eduardo Jusys
MOLINOS DE RAFFO 473
Telefono: 22 53 05 Montevideo

Alfonso Bartašiūno
Metalų liejimo ir apdirbimo Įmonė
ZAPICAN 2789
Telefono: 23 7 48 Montevideo

SIUVYKLA IR PARDUOTUVĖ
Didelis pasirinkimas
Juozas Kučinskas
Savininkas
Gral. Roca 4700 Avellaneda

Jau galima gauti naujų, Šv. Cecilijos Choro pagamintų
Lietuviškų Plokštelių
3 plokštelėse yra Šv. Cecilijos Vyrų Choro įdainuotos liaudies dainos, pianistui Andriui Kuprevičiui dalyvaujant. Ketvirtoj plokštelėj yra pianisto A. Kuprevičiaus įskambinti Čiurlionio 2 Prelūdai ir smuikinkės Elenos Kuprevičiūtės įrgiežta Budriūno "Rauda". Vienos plokštelės kaina $ 8.—. Galima gauti Lietuvių Parapijoje, pas Šv. Cecilijos Choro vedėją V. Rymavičių, pas reikalų vedėją K. Misiūną ir per bet kurį Šv. Cecilijos choro narį.

Bronzos valcavimo ir vamzdelių traukimo DIRBTUVĖ
Priima įvairius užsakymus
Antanas Barzdžius
Savininkas
Av. Alvarez Jonte 1657
Buenos Aires T. E. 59-5248

Juozo Sabaliausko
KRAUTUVĖ IR PIENINĖ
Rūgštus ir saldus pienas. Mandagus ir greitas patarnavimas
CUBA 3986
Cerro Montevideo

VALGYKLA IR RESTORANAS
Sveiki valgiai, greitas ir mandagus patarnavimas.
Savininkas
Josė Mitura
La Rioja 2219, Villa Porvenir, Avellaneda — T. E. 20-9380

V. Rasiūno Optika
Gral. Mariano Acha 876 - MORON
Darbo valandos: Penktadienį 16—18, Šeštadienį 13—17 ir Sekm. 13—16 v.
Patogiausias susisiekimas col. 10 (iki klubo "Pomona")

ELEKTRINIS KĖDŽIŲ FABRIKAS
"LIT"
Didelis pasirinkimas. - Išpildomi įvairūs užsakymai. - Pristatome į visas miesto dalis.
Savininkas
Jonas Aukštikalnis
Vienas iš pirmųjų lietuvių, praskynęs kelią šiai pramonės šakai Argentinoje
Posadas 23 Avellaneda
T. E. 20, Wilde 7831
(aukštuma Avenida Mitre 4500)

"FOTO PABLO"
NUOTRAUKOS gaminamos studijoj, namuose, iškilmėse.
AIŠKINAMI negatyvai, daromos kopijos ir padidinami.
Darbas atliekamas pigiai ir gerai
P-je CHICAGO 982, AVELLANEDA
pusė kvadros nuo Lietuvių bažnyčios

DIDELIS KĖDŽIŲ FABRIKAS
Gaminamos įvairių rūšių kėdės dideliais kiekiais. Darbas atliekamas sąžiningai ir punktualiai.
Savininkai
Šulnis ir Geigas
Chile 765 Humberto I 1956
T. E. 20-9578 Avellaneda

"Lietuvos Aidai"
Lietuviškoji radio valandėlė kiekvieną sekmadienį 8 val. 30 min.
Radio Mitre LR6
Dir. ZEFERINAS JUKNEVIČIUS

Rudolfo Kureikio
LIETUVIŠKA KIRPYKLA
BRASIL 800 4 DE JUNIO
(priešais Lietuvių Salę

LIETUVIŠKA VALGYKLA RESTORANAS
Skanūs įvairiausių rūšių valgiai. Mandagus ir greitas patarnavimas
Kazimieras Duda
Savininkas
Pedro Mendoza 2117. T. E. 21-2952

PAIEŠKOMAS PETRAS ČENYS, gyvenęs Dock Sud ir vėliausiai Avellanedoje. Prašoma pranešti "LAIKO" Redakcijai.

KĖDŽIŲ DIRBTUVĖ
Priima įvairius užsakymus. Darbas atliekamas sąžiningai ir gražiai.
Savininkas
M. Šlikas
PASAJE BLANDENGUES 3015
(altura H. Cortes 650)
Avellaneda

Jeigu nori pirkti arba parduoti
LOTĄ
bet kokio dydžio ir bet kokioje vietoje, kreipkis į
Antonio Zidelis
J. A. ROCA 854
HURLINGHAM, FCNGSM

Batų Dirbtuvė ir Cigarečių Parduotuvė
Gaminami nauji ir taisomi seni batai
Savininkas
Juozas Šnipas
Cabildo 651
Villa Porvenir Avellaneda

Paryžiaus universiteto diplomuotas gydytojas
Dr. Emilio Cura
Vidaus ligų specialistas
Hospital Rawson ir Hospital Vecinal de Lanus gydytojas, priima ligonius savo privačiuose konsultoriumuose nuo 16 iki 20 val.:
URUGUAY 763 AVELLANEDA
pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais;
SARMIENTO 4143 LANUS
antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais

LIETUVIŠKA BALDŲ DIRBTUVĖ
Gaminami įvairių rūšių baldai valgomiesiems - miegamiesiems ir t. t.
Savininkas
Nikodemas Skrandžius
LUZURIAGA 750
Buenos Aires T. E. 21-2577

ČIUŽINIŲ IR UŽUOLAIDŲ DIRBTUVĖ - PARDUOTUVĖ
Parduodama bovelna, vilnos ir įvairios drobės. Daroma valizoms užvalkalai. Taisomos įvairios minkštos kėdės, daromos gulimos kėdės ir turkiškos lovos. Kainos labai prieinamos.
Antanas Šalčiūnas
Juan B. Alberdi 933 - Buenos Aires
T. E. 60-2784

Elektrinis Kėdžių Fabrikas
Dirbamos įvairaus stiliaus stiprios kėdės viešbučiams, kavinėms, raštinėms ir privatiems butams
Kazys Vanagas ir Stasys Šulnis
Savininkai
QUILMES 184 Buenos Aires
T. E. 61, Corrales 4570

Lietuviška Stiklo Įmonė
Gaminami ir parduodami gražiausio stiliaus stiklai restoranams, viešbučiams, klubams, kavinėms ir šeimoms pilnais sąstatais ir dalimis. Išnuomojami asadoms, piknikams ir dideliems pokyliams.
Savininkai
P. VIDŪNAS, A. MASIULIS, VL. PALAČIONIS
Centras:
Zavaleta 551, Capital. T. E. 61-8765
Skyrius:
Dr. Juan Madera 1694 — Capital
T. E. 61-8690

Vytauto Nalivaikos Pensionas "LIETUVA"
Kviečia visus praleisti atostogas žavingose Ibicuy salose. Ramybė, grynas oras, geras maistas maudymosi, irklavimo bei žuvavimo pramogos. Iš Buenos Aires stoties **Perón išvykti** traukiniu (5.20 val.) į **Campana**, iš kur trečiad., šeštad. ir sekmad. išeina motorlaivis (lancha) į **Islas Ibicuy**. Išlipti prie **Tres Bocas Sagastume.**

EMILIJA T. de ČEKANAUSKAS
METALO IŠDIRBINIŲ FABRIKAS
Gaminama įvairūs varžtai ir kitoki metaliniai išdirbiniai automatinėmis mašinomis ir dideliam kiekyje
BANDZEN 2645
T. E. 22, Avellaneda 8535 ir 4258 SARANDI

Inž. JONAS ČEKANAUSKAS
Geležinių ir bronzinių įvairaus dydžio varžtų (tornillos) metalui veržti fabrikas. Gaminama automatinėmis staklėmis
BRANDZEN 2555
AVELLANEDA T. E. 22-9264
T. E. Particular: 22, Avellaneda 7812

Jei siuvėjas reikalingas,
Būk taupus, ekonomingas:
Drąsiai ženki pas NENIŠKĮ,
Negaišuodamas nė biškį.

Siuva jis ir miesto frantams
Ir įtinka elegantams.
Nors pigiai paims siuvėjas,
Džiaugsies, į svečius nuėjęs!

JUOZAS NENIŠKIS
DIDELIS ANGLIŠKŲ MEDŽIAGŲ PASIRINKIMAS
CESPEDES 2485 (altura: Cabildo 1200)
Belgrano, Buenos Aires T. E. 73, Pampa 2916

MECHANINĖ DIRBTUVĖ
Veržeklių gamyba. Gamínamos štandartizuotos geležinės ir bronzinės veržeklės
Inž. JONAS RAMANAUSKAS
ANATOLE FRANCE 390
SARANDI AVELLANEDA

MAŠINŲ FABRIKAS ŠALTAM METALO APDIRBIMUI
KNIEDŽIŲ, VARŽTŲ IR VERŽEKLIŲ FABRIKAS
VLADAS URBIETIS
MORON 3596 LANUS
(Altura Pavón 3500) T. E. 241, Lanus 0116

DIDELĖ IR MODERNIŠKA MOTERIŠKŲ RŪBŲ SIUVYKLA
MODAS SURVILA
Darbas atliekamas sąžiningai, meniškai ir punktualiai
ESMERALDA 823
BUENOS AIRES T. E. 31-8446

Estudio Fotográfico "BRUNO"
RETRATOS DE CASAMIENTOS
PRIMERAS COMUNIONES
FIESTAS DE FAMILIA
ANEXOS:
Revelaciones - Copias - Ampliaciones
Venta de rollos y cámaras
AVENIDA PERON 1871
AVELLANEDA

2732

MR. A. J. RUZANCOVAS,
LITHUANIAN BIBLIOGRAPHIC SER.
203 MADISON STREET,
WESTVILLE, ILLINOIS
EE. UU.

606-N. Barnum Ave
Danville, Ill
USA

VISAME PASAULYJE

LABORISTAI LAIMĖJO RINKIMUS ANGLIJOJE

Vasario 23 d. įvykusiuose rinkimuose į Anglijos parlamentą su maža 21 vietos persvara laimėjo laboristai, surinkę 12.887.751 balsus. Konservatoriai gavo 12 mil. 019.348 ir liberalai 2.533.289 balsus. Komunistai rinkimus pralaimėjo skandalingai, gaudami vos 88.557 balsus. Tokiu būdu laboristai gavo 315 vietų, konservatoriai 294, liberalai 8 ir kiti 2 vietas. Laboristus išgelbėjo Škotijos pramonės centrai, kur laboristai sugebėjo įsigyti daugiausia simpatijų. Manoma, kad su tokia maža persvara laboristų valdžia bus silpna kontroliuoti krašto gyvenimą ir toliau tęsti didžiųjų įmonių nacionalizavimo programą, dėl kurios iki šiolei nepakilo atlyginimas darbininkams, bet priešingai labai pabrango prekės.

GELTONAI RAUDONAS PAVOJUS RYTUOSE

Kinijos pilietinis karas atnešė visišką pergalę komunistams. Tautinės kinų vyriausybės kariuomenė laikosi dar Formozos ir Hainan salose. Tuo būdu komunistams atiteko žemės plotas 5.700.000 kv. km. dydžio su 426 milijonais gyventojų, tai yra plotas 2 kartus didesnis negu Argentina su 28 kartais daugiau gyventojų negu Argentinoj. Visiems buvo aišku, kad Kinijos komunistams padėjo Sovietų Sąjunga, be pagalbos iš svetur jie nebūtų galėję nugalėt Čankaišeko.

Šių metų vasario 14 d. Maskvoje įvyko draugiškumo sutarties pasirašymas tarp Stalino ir Kinijos komunistų vado Mao-Tsetung. Ta sutartis galioja 30 metų. Jos turinys pilnai dar nepaskelbtas, paskelbti tik kai kurie punktai. Iš jų paminėtinas vienas, pagal kurį S. Sąjungą gauna didelį skaičių kiniečių darbininkų vergų darbams Sibire. Po šios sutarties pasirašymo Kinija visiškai tapo pajungta Maskvos valdovų valiai.

Kinijos sugriuvimas smarkiai palietė J.A.V. vidaus politiką. Respublikonų partija labai kritikuoja Trumano ir Achesono užsienio politiką ir nori, kad Š. Amerika padėtų Čiankaišekui išlaikyt Formozos ir Hainan salas, kurios yra svarbios ir amerikiečių gynybai. Su Kinijos žlugimu J. A. V. neteko ir plačios prekių rinkos. Geltonai raudonas pavojus tolimuosiuose Rytuose šiandien rimtai graso pasaulio civilizacijai.

Kinijoj įsigalėjus komunistams, gręsia pavojus, kad jis persimes ir į kaimynines valstybes. Todėl jau dabar Anglija ir Prancūzija stiprina savo kariuomenes Azijos žemyne. Kaip žinome, Anglija pripažino teisiškai komunistinę Kinijos vyriausybę. Tai, matyt, padarė išeidama iš materialinių išskaičiavimų ir norėdama išlošt laiko, kad galėtų kariškai sustiprint savo kolonijas. Juo didesnis bus komunistinis spaudimas, juo didesnis bus jam pasipriešinimas. Jau dabar ruošiamas visos Azijos prieškomunistinis sąjūdis. Amerika pinigais remia Azijos tautas, kad jos materiališkai atsigautų ir tuo būdu nebepasiduotų komunistų viliojimams. Kaip žinome, kur yra skurdas, ten komunistinė sėkla duoda geresnių vaisių.

TRŪKSTA DIPLOMATINIAI SANTYKIAI

J.A.V. nutraukė diplomatinius santykius su Bulgarija. Pagrindas tam buvo bulgarų spaudos užsipuolimai ant J.A.V. pasiuntinio Sofijoj ir bulgarų policijos suėminėjimai J.A.V. konsulato tarnautojų. Atsakydama į šitokius neteisingus Bulgarijos veiksmus J.A.V. vasario 21 d. nutraukė su ja diplomatinius santykius. Toks griežtas J.A.V. pasielgimas rodo, kad Š. Amerika moka ginti savo teises. Tai bus pamoka kitoms komunistinėms valstybėms, kurios irgi buvo pradėjusios šmeižtų kompaniją prieš J.A.V. Laukiama santykių nutraukimo su Vengrija, o gal ir su Rumunija bei Čekoslovakija.

PASIKĖSINIMAS PRIEŠ STALINĄ

Laikraštis "Die Abend" iš Berlyno praneša, kad Sov. Sąjungoj esąs susektas sąmokslas nužudyti Staliną. Šitą samokslą esą organizavę 200 aukštųjų sovietų valdininkų. Žinių agentūra Tass nieko apie šią žinią neužsimena, nes dar ne visi kaltininkai esą suimti. Kaip žinome, Sov. Sąjunga buvo panaikinusi mirties bausmę nusikaltėliams, bet dabar vėl ją "sabotažninkams ir liaudies priešams" įvedė. Spėjama, kad tas rišasi su dabartiniu pasikėsinimu prieš Staliną.

DIDELIS ŠPIJONAŽAS ANGLIJOJ

Anglijoj buvo susektas didelis špijonažas atominių bombų gamyboj. Mokslininkas Fuchs prisipažino išdavinėjęs paslaptis, liečiančias atominių bombų gamybą, S. Sąj. Fuchs yra vokietis, kuris dėl komunistinio veikimo 1933 pabėgo iš Vokietijos į Prancūziją, o iš ten į Angliją. Anglijoj gavo Anglijos pilietybę ir 1942 metais, kaip specialistas, buvo pakviestas dirbti atominių bombų srityje. Fuchs dabar sėdi kalėjime ir laukia teismo sprendimo. Jam gresia tik 14 metų kalėjimo už didžiausių karo paslapčių išdavimą istorijoj.

KOMUNISTAI NORI UŽIMT BERLYNĄ

Sovietai visokiomis priemonėmis stengiasi anglus amerikiečius ir prancūzus iš Berlyno išstumt, tačiau iki šiol jiems tas nepavyko. Dabar sovietai nori tam tikslui panaudot pačius vokiečius. Per Sekmines, gegužės 28 d. vokiečių komunistai pagal Maskvos įsakymą nori suruošt žygį į Berlyną ir jį užimt. Šioje eisenoje dalyvausią apie pusė milijono komunistinės vokiečių jaunuomenės. Eisenos dalyviai neturėsią jokių ginklų, būsią ginkluoti tik lazdomis ir vilkėsią mėlyną uniformą. Šitam komunistiniam pasikėsinimui anglai ir amerikiečiai yra tinkamai pasirengę. Kuo tas viskas baigsis, parodys netolima ateitis.

MIRĖ PRELATAS M. L. KRUŠAS

Sausio 31 d. Kalifornijoj po trumpos ligos mirė prel. M. L. Krušas, sulaukęs 71 m. amžiaus. Velionio kūnas buvo parvežtas į Chicago šv. Jurgio parapijos bažnyčią, kurios klebonu buvo ištisus 32 metus. Palaidotas vasario 6 d. šv. Kazimiero kapinėse šalia savo tėvų. Prel. M. L. Krušas yra lankęsis ir Pietų Amerikoj. Jo rūpesčiu buvo pakviesti Tėvai Marijonai į Argentiną. Jis taip pat yra ir vienas iš Avellanedos Aušros Vartų lietuvių bažnyčios geradarių.

STAIGA MIRĖ KUN. K. STRIMAITIS

Pakeliui į kunigų susirinkimą Albany, Jungtinėse Amerikos Valstybės staiga mirė šv. Jurgio parapijos klebonas kun. Konstantinas Strimaitis, 64 m. amžiaus. Velionis buvo įšventintas į kunigus Lietuvoje ir į Jungt. Amerikos Valstybes atvyko tuojau po pirmojo pasaulinio karo.

Naujuoju šv. Jurgio parapijos klebonu į mirusiojo vietą yra paskirtas kun. Jonas J. Šupšinskas, kilęs iš Kalvarijos, mokęsis Marijampolės gimnazijoje ir dar vyskupo A. Baranausko 1904 m. įšventintas į kunigus.

LIETUVOJE

BOLŠEVIKINIAI VILNIAUS ŠVIETIMO VADOVAI

Lietuviškajam Vilniaus miesto švietimo darbui vadovauja: drg. Terepolskis, tarybų rajono vykdomojo komiteto pirmininkas drg. Fedorenko, partijos Dzeržinskio rajono komiteto sekretorius drg. Matulenko, vidurinės mokyklos Nr. 5 direktorius Krilenko, be to, čia aktyviai dirba drg. Kornev, Čistiakov, miesto liaudies švietimo skyriaus vedėjo pavaduotoja drg. Pučkova ir kiti.

"LIETUVOS KOLŪKIETIS"

1949 metų pabaigoje Vilniuje buvo išleistas pirmasis "Lietuvos Kolūkiečio", specialiai kolchozininkams skirto žurnalo, numeris. Jį leidžia LTSR žemės ūkio ministerija.

Kiek jau daug atėjūnų maskolių gyvena Lietuvos kolchozuose matyti ir iš to, kad žurnalas spausdinamas rusų ir lietuvių kalbomis.

GEDVILA VEŽĖ DOVANAS

Stalino 70 metų sukakties proga M. Gedvila, Vilniaus universiteto rektorius J. Bučas ir kiti į Maskvą vežė Stalinui dovanas, kurios buvo nupirktos prievarta atskaičius iš darbininkų ir tarnautojų dalį gaunamo atlyginimo. Prie dovanų paruošimo, apipavidalinimo ir įpakavimo dirbo visa eilė dailininkų — J. Mikėnas, St. Ušinskas, R. Kriukaitė, Sadzevičiūtė, A. Mironaitė ir kiti. Sveikinimo adresas buvo parašytas rusų kalba. Čia daug darbo įdėję dailininkai V. Palys ir L. Strolis.

NAUJAS MINISTERIS

"Tiesa" skelbia, jog gruodžio mėn. sesijoj Aukščiausioji Taryba Lietuvos saugumo ministeriu patvirtino Kapralovą. Jis yra iš Sovietų Sąjungos atvežtas rusas. Faktiškai rusas Kapralov Lietuvos saugumo ministeriu buvo paskirtas 1949 m. vasarą be Aukščiausios Tarybos atsiklausimo, kuri dabar turėjo tik formaliai priverstinį ruso paskyrimą patvirtinti.

LIETUVOJE VĖL ĮVESTA MIRTIES BAUSMĖ

Iš Vilniaus radijo pranešimų aišku, kad sovietai Lietuvoje oficialiai įvedė mirties bausmę, kuri 1947 metais buvo panaikinta. Vilniaus radijas tuo tarpu praneša apie kai kurių baudžiamojo statuto straipsnių pakeitimą ir pagriežtinimą. Kadangi mirties bausmė oficialiai paskelbta visoje Sovietų Sąjungoje, tai tas "pagriežtinimas" ir reiškia mirties bausmės įvedimą.

Praktiškai mirties bausmė Sovietų Sąjungoje visada buvo, Sibiro darbo vergų stovyklose kasdien nužudomi tūkstančiai žmonių. Vien praėjusiais metais sovietai iš Lietuvos ištrėmė apie 100,000 lietuvių ir keletą tūkstančių sušaudė vietoje ar pakarė.

Su oficialiu mirties bausmės įvedimu sovietai ruošia naują kruviną triuką. Europos spauda rašo, jog Sovietų Sąjungoje mirties sprendimai visada veikė. Viešas mirties bausmės pagarsinimas rodo, kad sovietai ruošiasi pradėti naujus valymus Sovietų Sąjungoje, Pabaltijo kraštuose ir kitur ne tik tarp eilinių žmonių, bet ir komunistų partijos tarpe. Lauktina ir parodomųjų bylų.

BALTIJOS KRAŠTŲ ADMINISTRACIJOS SURUSINIMAS

Lietuvoj, Latvijoj ir Estijoj nuo 1950 m. sausio 30 d. įvesta nauja administracinė tvarka. Valsčių, apskričių ir miestų savivaldybės panaikintos. Jų vietoj bus rusiški rajonai. Latvijoj vietoj 25 apskričiu, bus 58 rajonai. Tuo būdu ir savo vietiniu suskirstymu Baltijos kraštai sutapdinami su rusų santvarka. Bet rusai tuo siekia dar toliau. Naujiems rajonams vadovaut jie duos rusus, kurie bus Maskvos ministerijų įgaliotiniai vietose. Jie viską apspręs, o vietiniai komitetai turės tik jų nurodymus vykdyti. Latvijai tokių įgaliotinių jau paskirta 240. Iš vienos pusės karinių įtaisymų statyba, iš antros — galutinis Baltijos kraštų bet kurio savarankumo, bet kurio skirtingumo nuo Rusijos, naikinimas yra būdingiausi reiškiniai šiuo metu Baltijos kraštuose. (ELI)

BOLŠEVIKŲ PAREIGŪNAI VAGYS

Gižų (Vilkaviškio aps.) tarybinio ūkio vedėjas Valaitis savivališkai dieną naktį jodinėdamas veisliniu ūkio eržilu, taip jį nuvarė, kad tas prisiėjo į nuostolius nurašyti. Nuosavas kiaules jis šėrė tarybinio ūkio grūdais. Ir įvairių kitų nesąžimingumų vedėjas Valaitis daug pridirbo. Nors revizija visa tai patvirtino, bet Valaitis liko "sausas", nes jis didelis komunistas.

Šilutės pieninės vadėju paskirtas rusas Rutkovas savo tarnybinę padėtį taip puikiai savo asmens reikalams panaudojo, kad pagaliau ir pačiai partijai jau nepatiko ir jis buvo išmestas. O "Tiesa" parašė, kad jis negaus daugiau tokios pelningos tarnybos.

—**Drg. A. Jefremov** yra paskirtas Lietuvos TSR Valstybės Kontrolės ministru.

—**Šakių** apskrities komitetui vadovauja drg. Parinov.

LAIKAS

"EL TIEMPO" Semanario Lituano
MENDOZA 2280, Avellaneda, Buenos Aires

Correo Argentino Casa Central
FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 4289
TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 4015

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual Nº 282140

Director responsable: Pbro. Casimiro Vengras. T. E. 20-9027
Redaguoja Redakcinė Kolegija. Vyr. Redaktorius: Dr. P. Brazys
KAINA: Argentinoje metams $ 15, pusmečiui $ 8, atskiras nr. 80 centavų. Urugvajuje metams 4 Urugv. pezai. Kitur — metams 2 doleriai. Norint gauti "LAIKĄ" ORO PAŠTU, prie metinės prenumeratos reikia pridėti: Pietų Amerikoje 1 dolerį, kitur — 3 dolerius.

VASARIO (FEBRERO) 28 D., ANTRADIENIS — Nr. 3 (19)
III METAI — AÑO DEL LIBERTADOR GENERAL SAN MARTIN 1950

ĮVYKIAI IR IŠVADOS

Stebintieji pasaulinius įvykius paskutinėmis savaitėmis buvo sukrėsti poros išimtinų naujienų: tai prezidento Trumano pranešimas apie jo įsakymą gaminti "H" (hidrogeno, vandenilio) superbombą ir Dr. Fuchs teismas Londone už atominių paslapčių išdavimą bolševikams. Abu įvykiai turi sąryšį. Apie juos labai daug rašė ir teberašo pasaulinė spauda, kalba radio aiškintojai, ginčijasi mokslininkai, diplomatai ir eiliniai piliečiai.

Kas vertė JAV prezidentą, kartu ir vyriausią tos šalies ginkluotų pajėgų viršininką, viešai prisipažinti, kad jis įsako gaminti patį baisiausią naikinamąjį ginklą, kokio žmonija iki šiol dar nepatyrė ir, jį panaudojus, vargiai kas iš jos beišliks? Žinių agentūros pastebi kad tokio sunkaus sprendimo Trumanas ėmėsi, kai patyrė jog šio baisiausiojo ginklo paslaptys jau išduotos Stalinui ir kad Maskvos viešpačiai karštligiškai rengdamiesi karui jau bando gaminti ne tik atomines, bet ir hidrogenines bombas.

★

Mūsų skaitytojai apie "H" bombą jau bus šį tą girdėję. Kadangi ji dar neišbandyta, niekas tikrai nei jos baisumo, nei galingumo nei kitų savybių žinoti negali, bet iš to, ką specialistai mokslininkai pasako, jau galima, nors tik apytikriai, pažymėti štai ką.

Hidrogeno superbomba (trumpai "H") — kitaip dar pravardžiuojama "bomba del infierno o demoniaca" — esanti tūkstantį ar net daugiau kartų galingesnė už atomines bombas. Gal perdedant, bet apskaičiuojama, esą, 100 "demoniškųjų" užteksią visai žmonijai sunaikinti. Tik vienos "H" užteksią tokiam didmiesčiui, kaip New Yorkui sugriauti, o tos bombos sprogimo išsauktas radioaktyvumas (tam tikri nuodingi spinduliai) oro bangomis plėstųsi į neribotas apylinkes, mirtinai nuodydamas ne tik žmones, bet ir visokią gyvybę: gyvulius, augalus ir kit.

Nuo daugiau "H" bombų sprogimo visa mūsų žemės rutulio atmosfera būtų kupina mirtingojo radioaktyvumo medžiagų, kurios jei ką ir bepaliktų gyvą tai jau mirtinai sužalotą. Biologinės pasėkos būtų nepataisomos ir pasaulis greitai prieitų baisųjį galą. Pažodžiui čia pacituosime tik kanadiečio mokslininko Dr. A. Munn, teisybė, bolševikų bendrakeleivio, nuomonę: "H" bombos sprogimas galės suskaldyti pasaulį ir visa, kas jame yra, trumpiau, negu per minutę. Jei hidrogeno bomba bus užtenkamai didelė, galės suardyti viso globo pusiausvyrą. Būtų mirtis be skausmo, nes viskas įvyktų greičiau, nei suprastume kas čia atsitiko".

Kiti mokslininkai, nors ir nemažindami "H" bombos pragariško baisumo, betgi nemano, kad jos mirties spinduliai apnuodytų visą pasaulį ir priartintų jo pabaigą. Visi tačiau sutaria, jog būsimajame kare planuojamoji superbomba bus lemiamas ginklas ir todėl tiek amerikiečiai, tiek bolševikai skubės ją pasigaminti.

★

Kai baisioji superbomba yra toks naikinamasis ginklas, tad jos padarymas ir panaudojimas uždeda didžiausią atsakomybę. Jau pirmosios žinios apie ją tautas apėmė nerimu ir baime. Visi jaučia pasaulį artėjant į kryžkelę "būti ar nebūti". Pirmiausia pačioje Amerikoje pasigirdo balsai, reikalaują atominių ir hidrogeninių bombų tarptautinės kontrolės bei susitarimo jų jokiu atveju nevartoti. Vieni protestuoja, žinoma, iš geriausios valios, žmoniškumo skatinami, kiti — matomai, raudonosios lazdelės diriguojami. Šiems, mat, tėvelis Stalinas įsako daryti visa, kad tik demokratinis pasaulis nebūtų stipresnis už bolševikų imperiją. Taigi, jūs amerikiečiai protestuokit prieš savo prezidento apsisprendimą, ginčykitės, drumskite, gaišinkite laiką, o mes tuo tarpu vogsime jūsų didžiąsias paslaptis ir skubėsime jus apsiginklavime pasivyti ar net pralenkti. Tada net ir be karo pasauliui galėsime padiktuoti sovietišką taiką...

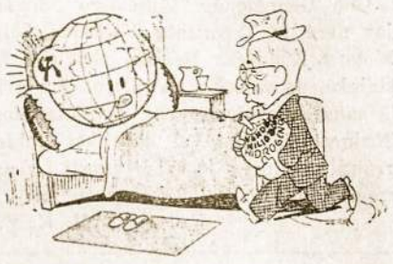

Sergąs pasaulis: "Oksigeno! duokit deguonies, nes dūstu!"

Trumanas: "Jei neklystu. jis prašo hidrogeno (vandenilio)..."

Bet amerikiečiai, iki šiol perdaug visais atvejais delsę ir svyravę, šį kartą ryžosi nelaukti. Jų kantrybę bolševikai, atrodo, jau išsėmė ir įtikino, kad ne ginklavimosi kontrolė, ne tikroji taika raudoniesiems rūpi, o tik laiko išlošimas ir savo buvusio sąjungininko nesibaigiąs apgaudinėjimas. Jokia atominių ar kurių kitų ginklų tarptautinė kontrolė ar uždraudimas neįmanomas, kol sovietai norės tik amerikiečius ir jų ginklus kontroliuoti, gi už savo geležinės uždangos neleis net ir uodui snapo įkišti.

★

Amerikiečiai tikisi "demonišką" bombą pasidaryti ir išbandyti vienerių metų bėgyje. Kaip greit ją turės bolševikai? Jau neabejojama, kad Maskvos agentai "H" bombos paslaptis seniai išvogė. Tai paaiškėjo ypač Dr. Fuchs prisipažinimų Londone. Tas Klaus Fuchs, Vokietijos žydas, kaip jo pavardė teisingai sako, yra tikras lapė ir dar raudonoji. Kaip jo tėvas liudija, jau iš pat jaunatvės Fuchs buvęs karštas komunistas. Pabėgęs iš nacinės Vokietijos į Angliją, ten gavo britų pilietybę, įsijungė į atominių bombų fabrikus, o taip pat galėjo susipažinti ir su "H" bombų slaptais planais. Amerikiečių žvalgybos daviniais, Fuchs jau nuo 1942 metų išdavinėjo sovietams baisiųjų ginklų paslaptis, ir tik šiemet šnipinėjimo veiksmuose buvo nučiuptas ir areštuotas.

Jo teismas dar nebaigtas, tačiau šis lapė gana atvirai prisipažino, jog bolševikams šnipinėjes tikrai, tik ne už pinigą, o iš idėjinių simpatijų. Vieną kartą jis už tai gavęs "simbolinę sumą" — 100 svarų. Tie Judo grašiai garbės nedaro ne tik Fuchsui, bet ir visiems Maskvos vergams tiek Amerikoje, tiek Anglijoje, tiek kituose laisvuose kraštuose. Kartu ši byla rodo, kaip pavojingai raudonieji fuchsai įsismelkė į anglosaksų gyvenimą ir net į jų viršūnes.

PADĖKA

Šv. Cecilijos Chorui, Tautiniui Ansambliui, visoms organizacijoms ir atskiriems asmenims, darbu, gėlėmis ar pinigais prisidėjusiems prie Vasario 16 iškilmių, nuoširdžią lietuvišką padėką reiškia

Lietuvai Išlaisvinti Centras Argentinoje.

Imprenta "Dorrego", Dorrego 1102, Buenos Aires